

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1946. G.

28. JUNIJĀ

Nr. 26 (76)

ŠAI NUMURĀ:

PSR SAVIENĪBAS MINISTRU PADOMĒ — Staļina premijas par izciliem darbiem zinātnes laukā 1945. gadā, par a) izciliem izgudrojumiem un b) ražošanas darba metožu uzlabojumiem 1945. gadā, par izciliem darbiem mākslas un literatūras nozarē 1945. gadā; ZINĀTNISKIE GRĀDI MĀKSLAS DARBINIEKIEM: A. Ikonnikovs — D. Sostakoviča devītā simfonija; J. Niede — PAR «MĀJAS VIESĻI»; A. Hačaturjans, Staļina premijas laureats — LATVIJAS MUZIKĀLĀ MĀKSLA; AUSTRALIEŠU RAKSTNIECĪBA: Recenzija par N. Ivanova «LĀCIS UN PELE» Valsts Leļļu teātri; Kr. Eliass — RIETUMEIROPAS GLEZNIECĪBA VALSTS MUZEJĀ; V. Širokins — FILMAS PAR MAKSĪMU GORKIJU; Bīrznieks-Upītis — ATMIŅAS PAR SUDRABU EDŽU; CHRONIKA; KULTURAS DZĪVE REPUBLIKĀ; ĀRZEMES.

PSR SAVIENĪBAS MINISTRU PADOMĒ

1. Staļina premijas par izciliem darbiem zinātnes laukā 1945. gadā

PSR Savienības Ministru Padome nolēma:

Piešķirt Staļina premijas par izciliem zinātniskiem darbiem:

a) FIZIKAS-MATEMATIKAS ZINĀTNĒS

Pirmās pakāpes premiju 200.000 rubļu apmērā:

1. Ivanam Vasilija d. Obreimovam, PSRS Zinātņu Akadēmijas korespondējošam loceklim un PSRS Zinātņu Akadēmijas Organiskās ķīmijas instituta laboratorijas vadītājam, — par zinātniskiem pētījumiem optikā un kristālu fizikā, kuri noslēgušies ar 1945. gadā publicēto zinātnisko darbu „Par Freneļa difrakcijas pielietošanu fizikalos un tehniskos mērījumos“.

Otrās pakāpes premijas 100.000 rubļu apmērā:

1. Benicionam Moiseja d. Vulam, PSRS Zinātņu Akadēmijas korespondējošam loceklim un PSRS Zinātņu Akadēmijas P. N. Lebedeva vārdā nosauktā fizikas instituta laboratorijas vadītājam, — par Barija titanata dielektriskās suprapermabilitātes atklāšanu un izpētīšanu, kuras rezultāti iztirzāti 1945. gadā publicētajos rakstos: „Otrās grupas metālu titanatu dielektriskā permabilitāte“, „Barija titanata dielektriskā permabilitātes atkarība no spiediena“, „Barija titanata dielektriskā permabilitāte atkarībā no sprieguma mainīgajā laukā“, „Barija titanata dielektriskā permabilitāte pie zemām temperatūrām“.

2. Aleksandram Pavila d. Ždanovam, fizikas un matemātikas zinību doktoram un PSRS Zinātņu Akadēmijas Radija instituta laboratorijas vadītājam, — par jaunu veidu atklāšanu atoma kodolu skaldīšanai ar kosmisku staru palīdzību, kas iztirzāts 1945. gadā publicētajā rakstā „Broma un sudraba kodolu anomālā skaldīšana ar kosmiskiem stariem“.

3. Anatolijam Ivana d. Malcevam, fizikas un matemātikas zinību doktoram, PSRS Zinātņu Akadēmijas V. A. Steklova vārdā nosauktā matemātikas instituta vecākajam zinātniskajam darbiniekam, — par algebriskiem pētījumiem grupu teorijas laukā, kuru rezultāti iztirzāti 1944.—1945. gada publicētos rakstos: „Par Li grupu pusvienkāršām apakšgrupām“, „Pusvienkāršu Li algebru komutatīvas apakšalgebras“, „Par atrisināmām Li algebrām“, „Par Li grupu teoriju visumā“.

4. Michailam Sergeja d. Molodenskim, Centralā ģeodezijas, aerofotografēšanas un kartogrāfijas zinātniskās pētīšanas instituta vecākajam zinātniskajam darbiniekam, — par 1945. gadā publicēto zinātnisko darbu „Ģeodeziskās gravimetrijas pamatjautājumi“.

b) TEHNISKAJĀS ZINĀTNĒS

Otrās pakāpes premijas 100.000 rubļu apmērā:

1. Georgijam Vladimira d. Akinovam, PSRS Zinātņu Akadēmijas korespondējošam loceklim un PSRS Zinātņu Akadēmijas Fiziskās ķīmijas instituta nodaļas vadītājam, — par metālu korozijas pētījumiem, kuru rezultāti vispārināti 1945. gadā publicētajā zinātniskajā darbā „Metālu korozijas pētīšanas teorija un metodes“.

2. Mstislavam Vsevoloda d. Keldišam, PSRS Zinātņu Akadēmijas korespondējošam loceklim un N. J.

Žukovska vārdā nosauktā Centralā aerodinamiskā instituta zinātniskajam darbiniekam, — par zinātniskiem pētījumiem lidmašīnu konstrukciju autovibrāciju aprēķina teorijas un metožu laukā, kuru rezultāti iztirzāti 1945. gadā publicētajā monografijā „Trīsriteņu šasijas priekšējā riteņa šimjis“.

3. Akademiķim Sergejam Alekseja d. Christianovičam, Vladimiram Grigorija d. Galperinam, Ivanam Pavila d. Gorskim, Aleksejam Pētera d. Kovaljevam — N. J. Žukovska vārdā nosauktā Centralā aerodinamiskā instituta zinātniskiem darbiniekiem, — par lielu ātrumu aerodinamikas eksperimentālajiem pētījumiem, kas publicēti 1945. gadā.

c) ĶĪMIJAS ZINĀTNĒS

Pirmās pakāpes premiju 200.000 rubļu apmērā:

1. Ivanam Nikolaja d. Nazarovam, profesoram, PSRS Zinātņu Akadēmijas Organiskās ķīmijas instituta laboratorijas vadītājam, — par acetilena un tā atvasinājumu ķīmijas zinātniskiem pētījumiem, kuru rezultāti iztirzāti 1943.—1945. gados publicētajā rakstu sērijā „Acetilena atvasinājumi“ un rakstā „Vinilētilnīkārbinolu ķīmija“.

Otrās pakāpes premijas 100.000 rubļu apmērā:

1. Aleksandram Abrama d. Grinbergam, PSRS Zinātņu Akadēmijas korespondējošam loceklim, Leningradas padomes vārdā nosauktā Leningradas ķīmijas un tehnoloģijas instituta profesoram, — par kompleksu savienojumu ķīmijas pētījumiem, kas vispārināti 1945. gadā publicētajā monografijā „Ievads kompleksu savienojumu ķīmijā“.

2. Jurijam Konstantina d. Jurjevam, M. V. Lomonosova vārdā nosauktās Maskavas Valsts Universitātes profesoram, — par zinātniskiem pētījumiem organiskā ķīmijā, kuru rezultāti publicēti 1945. gadā monografijā: „Skābekli saturošo heterociklu pārvēršanās ciklos ar citādiem heteroatomiem un ogļūdeņražos“.

d) GEOLOĢIJAS UN ĢEOGRAFIJAS ZINĀTNĒS

Otrās pakāpes premijas 100.000 rubļu apmērā:

1. Vladimiram Julija d. Vizem, PSRS Zinātņu Akadēmijas korespondējošam loceklim, Ziemeļu jūras Galvenās ceļu pārvaldes Arktikas zinātniskās pētīšanas instituta profesoram, — par Arktikas ledus režīma pētījumiem, kas noslēdzās ar 1944. gada beigās publicēto zinātnisko darbu „Pamati ledus prognozēm uz ilgāku laiku Arktikas jūrās“.

2. Borisam Leva d. Dzerdzevskim, fizikas-matemātikas zinātņu doktoram un PSRS Zinātņu Akadēmijas Teoretiskās ģeofizikas instituta laboratorijas vadītājam, Jevgenijam Konstantina d. Fedorovam, Padomju Savienības Varonim un PSRS Zinātņu Akadēmijas korespondējošam loceklim, — par zinātniskiem pētījumiem meteoroloģijā, kuru rezultāti iztirzāti dreifējošās stacijas „Ziemelpols“ 1945. gadā publicēto darbu otrajā sējumā.

3. Dmitrijam Sergeja d. Korzinskim, PSRS Zinātņu Akadēmijas korespondējošam loceklim un PSRS Zinātņu Akadēmijas Ģeoloģijas zinātņu instituta vecākajam zinātniskajam darbiniekam, — par pētījumiem mineraloģijā, kuru rezultāti iztirzāti 1945. gadā publicētajā monografijā „Mineralu asociācijas likumība archeja iežos Austrumsibirijā“.

4. Nikolajam Sergeja d. Satskim, PSRS Zinātņu Akadēmijas korespondējošam loceklim un PSRS Zinātņu Akadēmijas Ģeoloģijas zinātņu instituta nodaļas vadītājam, — par 1945. gadā publicēto zinātnisko darbu „Volgas-Urala naftas apgabala un Dienvidurālu rietumu nogāzes sniega joslas tektonikas apraksti“.

e) BIOLOĢIJAS ZINĀTNĒS

Pirmās pakāpes premiju 200.000 rubļu apmērā:

1. Marijai Kapitona m. Petrovai, medicīnas zinātņu doktorei un PSRS Zinātņu Akadēmijas I. P. Pavlova vārdā nosauktā Fizioloģijas instituta laboratorijas vadītājai, — par zinātniskiem pētījumiem augstākās nervu darbības fizioloģijā, kuru rezultāti vispārināti 1945. gadā publicētajā krājuma „I. P. Pavlova vārdā nosauktās fizioloģijas laboratorijas darbi“ XII sējumā.

Otrās pakāpes premiju 100.000 rubļu apmērā:

1. Afrikanam Nikolaja d. Krištofovičam, Ukrainas PSR Zinātņu Akadēmijas īstenajam loceklim un Leningradas Valsts Universitātes profesoram, — par 1945. gadā publicēto zinātnisko darbu „Paleobotanika“.

f) LAUKSAIMNIECĪBAS ZINĀTNĒS

Otrās pakāpes premiju 100.000 rubļu apmērā:

1. Vitalijam Ivana d. Edelšteinam, lauksaimniecības zinātņu doktoram un K. A. Timirjazeva vārdā nosauktās Maskavas lauksaimniecības akadēmijas profesoram, — par zinātnisko pamatu izstrādāšanu sakņu kultūru audzēšanai, kas vispārināts 1944. gada beigās publicētajā zinātniskajā darbā „Sakņkopība“.

g) MEDICĪNAS ZINĀTNĒS

Pirmās pakāpes premijas 200.000 rubļu apmērā:

1. Dmitrijam Arkadija d. Ždanovam, PSRS Medicīnas zinātņu akadēmijas korespondējošam loceklim un V. M. Molotova vārdā nosauktā Tomskas Valsts medicīnas instituta profesoram, — par 1945. gadā publicēto zinātnisko darbu „Krūšu kaula, galveno limfātisko kolektoru un auguma mezglu chirurgiskā anatomija“.

2. Andrejam Leva d. Polenovam, PSRS Medicīnas zinātņu akadēmijas īstenajam loceklim un Leningradas neirochirurgijas zinātniskās pētīšanas instituta direktoram, Antonam Vasilija d. Bondarčukam, medicīnas zinātņu doktoram un tā paša instituta klīniskās daļas vadītājam, — par zinātniskiem pētījumiem neirochirurgijā un par oriģinālu chirurgisko operāciju izstrādāšanu, kuru rezultāti vispārināti 1945. gadā publicētajā zinātniskajā darbā „Galvas un mugurkaula smadzeņu operāciju atlants“.

Otrās pakāpes premiju 100.000 rubļu apmērā:

1. Levam Aleksandra d. Zilberam, PSRS Medicīnas zinātņu akadēmijas īstenajam loceklim, Centralā epidemioloģijas un mikrobioloģijas instituta laboratorijas vadītājam.

h) EKONOMISKAJĀS ZINĀTNĒS

Otrās pakāpes premiju 100.000 rubļu apmērā:

1. Vasilijam Sergeja d. Nemčinovam, Baltkrievijas PSR Zinātņu Akadēmijas īstenajam loceklim un K. A. Timirjazeva vārdā nosauktās Maskavas lauksaimniecības akadēmijas profesoram, — par 1945. gadā publicēto zinātnisko darbu „Lauksaimniecības statistika“.

i) VĒSTURES UN FILOLOĢIJAS ZINĀTNĒS

Pirmās pakāpes premijas 200.000 rubļu apmērā:

1. Ivanam Ivana d. Meščapinovam, Socialistiskā Darba Varonim un akademiķim, — par 1945. gadā publicēto zinātnisko darbu „Tehniskuma locekļi un vārdi šķiras“.

2. Akademiķim Vladimiram Pētera d. Potjemkinam, Izakam Izraila d. Mincam, PSRS Zinātņu Akadēmijas korespondējošam loceklim, Annai Michaila m. Pankratovai, PSRS Zinātņu Akadēmijas korespondējošai loceklei, akademiķim Jevgenijam Viktorā d. Tarle, Vladimiram Michaila d. Chvostovam, M. V. Lomonosova vārdā nosauktās Maskavas Valsts Universitātes profesoram, — par 1945. gadā publicēto zinātnisko darbu „Diplomatijas vēsture“ II un III sējumu.

j) FILOZOFIJAS ZINĀTNĒS

Otrās pakāpes premiju 100.000 rubļu apmērā:

1. Georgijam Fedora d. Aleksandrovam, profesoram, — par 1945. gadā publicēto zinātnisko darbu „Rietumeiropas filozofijas vēsture“.

II

Staļina premijas par a) izciliem izgudrojumiem un b) ražošanas darba metožu radikāliem uzlabojumiem 1945. gadā

PSR Savienības Ministru Padome nolēma:

Piešķirt Staļina premijas par: a) izciliem izgudrojumiem un b) ražošanas darba metožu radikāliem uzlabojumiem.

Pirmās pakāpes premijas 150.000 rubļu apmērā:

1. Nikolajam Leonida d. Duchovam, Levam Sergeja d. Trojanovam, Michailam Fjodora d. Balki, Georgijam Vasilija d. Kručenic, Vladimiram Josipa d. Torotjko, Kirova vārdā nosauktās rūpnīcas un rūpnīcas Nr. 100 inženieriem, — par jauna tanka konstrukcijas radīšanu un līdzšinējā tanka radikālu uzlabošanu.

2. Anisimam Kuzmas d. Koņevam, Uzbekijas ģeoloģiskās pārvaldes galvenajam inženierim, Julijai Pavila m. Kurazovai, Rietumkazachstānas ģeoloģiskās pārvaldes ģeoloģei, Jurijam Georgija d. Polurenko, Aktjūbinskas kombināta ģeologam, — par Dienvidkempirsijas chromita rūdu atradņu atklāšanu un izpētīšanu.

3. Michailam Vasilija d. Malcevam, Tatarānam Magometa d. Zolovam, tresta „Tuimazapeft“ ģeologiem, Andrejam Alekseja d. Trofimukam, Socialistiskā Darba Varonim un „Bašneft“ apvienības galvenajam ģeologam, Achmedam Nurmuchamedam d. Mustafinovam, „Kuibisevneft“ apvienības galvenajam ģeologam, Iraklijam Samsona d. Kvikvidze, tresta „Stavropolneft“ galvenajam ģeologam, Ivanam Semjona d. Tkačenko, tresta „Sizranneft“ vadītājam, Stepanam Ivana d. Kuviknam, „Bašneft“ apvienības priekšniekam, Genadijam Michaila d. Rižovam, „Kuibisevneft“ apvienības bijušajam galvenajam ģeologam, Konstantīnam Romanam d. Čepikovam, PSRS Zinātņu Akadēmijas Ģeoloģisko zinātņu instituta vecākajam zinātniskajam darbiniekam, — par devona naftas atradņu atklāšanu PSRS austrumu rajonos.

4. Fedoram Fedora d. Petrovam, Socialistiskā Darba Varonim, Davidam Borisa d. Kerņeram, Michailam Andreja d. Voroninam, Nikolajam Grigorija d. Kostriņinam, rūpnīcas Nr. 9 inženierim, Michailam Konstantina d. Sokolovam, inženier-apakšpulkvēdim, — par jauna lielgabala konstrukcijas izstrādāšanu.

Otrās pakāpes premijas 100.000 rubļu apmērā:

1. Kuzmam Andriana d. Andrijanovam, Olgai Ivana m. Gribanovai, Vissavienības elektrotehnikas insti-

tuta zinātniskiem darbiniekiem, — par krama organisko savienojumu iegūšanas metožu izstrādāšanu, kam svarīga praktiska nozīme.

2. Vladimiram Aleksandra d. Balmontam, Jevgenijai Vladimira m. Bakanovai, Kazachijas lopkopības zinātniskās pētīšanas instituta zinātniskajam darbiniekam, Aleksejam Pētera d. Pšepiņnijam, Kazachijas PSR Alma-Atas rajona kolchoza „Pricigā dzīve“ vecākajam zootehnikim, — par jaunas smalkvilnas aitu sugas — „Kazachijas smalkvilnainās“ izaudzēšanu.

3. Nikolajam Ivana d. Belovam, Zinātniskās pētniecības instituta Nr. 20 vecākajam zinātniskajam darbiniekam — par jaunās sakaru aparaturas izstrādāšanu.

4. Vladimiram Andreja d. Vaņukovam, Maskavas krāsaino metālu un zelta instituta profesoram — par Kazachstānas vara rūdu kausēšanas metožu radikālu uzlabošanu.

5. Arcruni Martirosa d. Gasparjanam, rūpnīcas Nr. 742 inženierim, — par sālskābes ražošanas tehnoloģijas radikālu uzlabošanu.

6. Akiyam Soloma d. Grinšteinam, Feodoram Viktora d. Lukinam, Ašo-tam Karapeta d. Balajanam, Arsen-tijam Ivana d. Denisovam, Vasilijam Aleksandra d. Kuzovkinam, Vasilijam Pētera d. Sarajevam, Vasilijam Ivana d. Gavriļovam, Aleksandram Stepana d. Jegorovam - Kuzminam, Michailam Alekseja d. Najimovam, Pāvīlam Afanasija d. Sipicinam — Zinātniskās pētniecības instituta Nr. 10 inženierim, — par radio-lokācijas staciju radīšanu.

7. Savam Michaila d. Zerebinam, Vladimiram Fedora d. Risam, Borisam Michaila d. Repinam, Solomonam Abrama d. Kantoram, — Leninga vārdā nosauktās Nevas mašīnu būves rūpnīcas inženierim, — par spēcīgu turbīnu mašīnu konstrukciju radīšanu Padomju Savienības metalurģiskajai rūpniecībai.

8. Garcelam Iljas d. Zaičikam, Michailam Konstantina d. Kristi, Krivam Hīrša d. Levinam, Michailam Aleksandra d. Kreinesam — N. E. Baumaņa vārdā nosauktās Maskavas augstākās tehniskās skolas zinātniskajiem darbiniekiem, — par tanku vadīšanas jauno mehānismu konstrukciju izstrādāšanu.

9. Nikolajam Dmitrija d. Zefinskim, akademiķim un Socialistiskā Darba Varonim, Nikolajam Ivana d. Suikinam, Sergejam Sergeja d. No-

Turpinājums 2. lapas pusē

PSR SAVIENĪBAS MINISTRU PADOMĒ

Turpinājums no 1. lapas pusē

vikovam — PSRS Zinātņu Akadēmijas Organiskās ķīmijas instituta zinātniskajiem darbiniekiem, — par jaunas metodes izstrādāšanu aromātisko ogļhidrātu iegūšanai.

10. **Toričanam Pāvila d. Kravcākam** — PSRS Zinātņu Akadēmijas korespondežam loceklim, Jurijam Nikolaja d. **Goročovskim**, Stepanam Semjonam d. **Giļevam**, Igoram Nikolaja d. **Cernijam**, Feoktistam Lavrentija d. **Burmistrovam**, Georgijam Ivana d. **Kirejevam**, — Valsts optiskā instituta zinātniskajiem darbiniekiem — par jaunas sistēmas un aparātu izstrādāšanu fotoemulsijas jutīguma noteikšanai.

11. **Pēterim Pētera d. Krasijščikovam**, Georgijam Pētera d. **Sviščevam**, N. J. **Zukovska** vārdā nosauktā Centrālā aerohidrodinamikas instituta zinātniskajiem darbiniekiem, — par jaunu spārnu profilu radīšanu ātrām lidmašīnām.

12. **Viktoram Ivana d. Kuzņecovam**, Zalamanam Seveļa d. **Liburkinam**, Kuģu būvniecības ministrijas speciālā konstruktoru biroja inženieriem, — par jaunu aparātu radīšanu kuģu artilērijas uguns vadišanai.

12. **Borisam Romanam d. Lazarenko**, Natalijai Joasafa m. **Lazarenko**, zinātniskās pētīšanas instituta Nr. 627 zinātniskajiem darbiniekiem, — par metodes atrašanu metālu apstrādei ar elektrisko dzirksteļi.

14. **Pāvilam Pantelemonam d. Lukjanenkom**, Krasnodaras valsts selekcijas stacijas direktora vietniekam, — par lauksaimniecības kultūru selekcijas jaunu metožu izstrādāšanu un par jaunu augstāzīgu ziemas kviešu šķirņu „Pervepec”, „Krasnodarka” un „Novo-Ukrainka 83” izaudzēšanu.

15. **Isakam Michailam d. Maļevam**, inženierapakšpulkvedim, Sergejam Michailam d. **Gerasiņovam**, inženierapakšpulkvedim, Viktoram Saula d. **Kelzonam**, inženierkapteinim, Georgijam Vasilija d. **Maļenukam**, inženierkapteinim, Grigorijam Solomona d. **Veksleram**, inženierkapteinim, — par jaunas sakaru aparaturas izstrādāšanu.

16. **Aleksandram Emanuilam d. Nudelimanam**, Aleksandram Stepana d. **Suranovam**, Aronom Abramam d. **Richteram**, Georgijam Nikolaja d. **Lebedevam**, Porfirijam Pāvila d. **Gribovskam**, Michailam Pāvila d. **Bundinam**, OKB-16 inženieriem, — par jaunu aviācijas lielgabalu konstrukcijas izstrādāšanu.

17. **Arkadijam Solomona d. Ozerškim**, Ivanam Ivana d. **Litkinam**, Vladimiram Ivana d. **Ostrovskim**, Pāvilam Viktoram d. **Načajevam**, Feodoram Semjonam d. **Fedotenko**, Automobilu un automotoru zinātniskās pētīšanas instituta zinātniskajiem darbiniekiem, Hermanam Georgija d. **Kaļišinam**, Maskavas N. E. Baumaņa vārdā nosauktās augstākās tehniskās skolas profesoram, — par jauna tipa traktoru dīzeļmotoru konstruēšanu.

18. **Andrejam Nikolaja d. Ostrovcevam**, Aleksandram Pētera d. **Zigelim**, Leonidam Nikolaja d. **Gusevam**, Borisam Michailam d. **Fitermanam**, J. V. Staļina vārdā nosauktās Maskavas automobilu rūpnīcas konstruktoriem, — par jaunā vieglā automobīla „ZIS-110” konstrukcijas izstrādāšanu.

19. **Nikolajam Pāvila d. Penkinam**, Romanam Alekseja d. **Nilenderam**, Ivanam Konstantīna d. **Suzdalcevam**, Iradai Aleksandra m. **Sliginai**, rūpnīcas Nr. 632 inženieriem, Grigorijam Abramam d. **Mejersonam**, Maskavas krāsaino metālu un zelta instituta profesoram, — par tantala un tantaloniobija kausējumu un to izstrādājumu ražošanas tehnoloģijas izstrādāšanu un ieviešanu.

20. **Aleksandram Jakova d. Podoprigoram**, Glavuglemaša Laptjevas rūpnīcas galvenajam konstruktoram, — par spēcīgu augstā spiediena šachtu sūkņu konstruēšanu.

21. **Vasilijam Stepana d. Pustovoitam**, Vissavienības eļļas augu kultūru zinātniskās pētīšanas instituta laboratorijas vadītājam, — par saulespuķu eļļas bagātu un imunu šķirņu izaudzēšanu, kas plaši izplatītas lauksaimniecībā.

22. **Nikolajam Grigorija d. Trupakam**, PSRS Zinātņu Akadēmijas kalnu instituta zinātniskajam līdzstrādniekam, Jakovam Abramam d. **Dormanam**, Metrostroja speciālo darbu kantora priekšniekam, — par grunts mākslīgās sasaldēšanas darbu metodes radikālu uzlabošanu un tās plašu ieviešanu apakšzemes celtnju būvniecības praksē.

23. **Borisam Jakova d. Elbertam**, Rostovas mēra apkarošanas zinātniskās pētīšanas instituta profesoram, Nikolajam Akimam d. **Gaiskim**, Valsts Iktuskas mēra apkarošanas instituta profesoram, — par vakcinu potējumu metodes izstrādāšanu, kas aizsargā pret tularemiju.

Trešās pakāpes premijas 50.000 rubļu apmērā:

1. **Ali-Ašrafam Abdul-Huseinam Ali-Zadem**, Azerbaidžanas PSR Zinātņu Akadēmijas īstenajam loceklim, — par maza gabarīta elektroperforatora konstruēšanu naftas rūpniecībā.

2. **Praskovjai Nikitai m. Angelinai**, Ukrainas PSR Staļinas apgabala Staro-Beševas MTS traktoru brigādes brigadierī, Ivanam Ivana d. **Bortakovskim**, Rjazanas apgabala Možaru MTS traktoru brigādes brigadierī, — par traktoru un lauksaimniecības mašīnu ekspluatācijas metožu radikālu uzlabošanu, kas nodrošināja traktoru parka augstu ražību un ievērojamu paaugstinājumu MTS rajonu kolchozu lauku ražām.

3. **Nikolajam Pētera d. Astochovam**, Jurijam Jevgeņija d. **Grigorjevam**, Sergejam Alekseja d. **Skobeļevam**, „Orgres” tresta inženieriem, Andrejam Ivana d. **Ponedilko**, Čelabergo inženieriem, — par metožu un iekārtu izstrādāšanu un ieviešanu augstas voltažas elektrības pārraides līniju vadu remontā, neizslēdzot strāvu.

4. **Jevdokijai Semjonai m. Baskakovai**, Voronežas apgabala Dobrinkas rajona kolchoza „Progress” posminiecei, Aleksandrai Michailai m. **Kruglakai**, Poltavas apgabala Jagotinas rajona XVII partijas kongresa vārdā nosauktā kolchoza posminiecei, — par izcilu agrotehnikas paņēmieni ieviešanu, kas nodrošināja cukurbietu rekordu ražu iegūšanu — 1150 un 750 centneri no hektara.

5. **Michailam Jevgeņija d. Berезinam**, CKB-14 konstruktoram, — par jauna aviācijas lielgabala konstruēšanu.

6. **Jchilam Abramam d. Veinbergam**, Michailam Josifa d. **Magidam**, Viktoram Tichona d. **Zujevam**, Fedoram Vasilija d. **Chomjakovam**, apavu rūpniecības kombināta „Skorochod” inženieriem, — par apavu ražošanas tehnoloģijas radikālu uzlabošanu, kas nodrošināja ievērojamu produkcijas ražošanas paplašināšanu, darba ražības pieaugumu un pašizmaksas pazemināšanu.

7. **Davidam Ivana d. Gabrieljanam**, Melnās metalurģijas zinātniskās pētīšanas centrālā instituta direktora vietniekam, Ivanam Iljas d. **Biļkovam**, Nikolajam Pāvila d. **Gromovam**, Aleksejam Andreja d. **Rastorguevam**, Jurijam Aleksandra d. **Gracjanovam**, tā paša instituta darbiniekiem, — par speciālu magnetisku kausējumu ražošanas tehnoloģijas izstrādāšanu un ieviešanu.

8. **Markam Aleksandra d. Dajinam**, Semjonam Mironam d. **Markevičam**, Pēterim Ivana d. **Markosovam**, Tatjanai Vladimira m. **Prokofjevai**, rūpnīcas Nr. 438 inženieriem, — par jaunas metodes izstrādāšanu izejvielu iegūšanai sintētiskā kaučuka un mākslīgā šķidrā kurināmā rūpniecībā.

9. **Fjodoram Vasilija d. Drobiševam**, Geodezijas, aerofotografijas un kartografijas zinātniskās pētīšanas centrālā instituta profesoram, — par jaunu precīzu instrumentu radīšanu aerofotografijas rezultātu apstrādāšanai.

10. **Borisam Feodora d. Jefremovam**, Irinarcham Andreja d. **Komarickim**, Sergejam Dmitrija d. **Basķirovam**, OKBP inženieriem, — par kājas protezes jaunas konstrukcijas izstrādāšanu.

11. **Ibrajam Zachajevam**, kolchoza „Kzil-Tu”, posminiekam, **Kim-Man-Samam** Kazachijas PSR Kzil-Ordas apgabala Cichliskas rajona kolchoza „Avangard” brigadierim, — par modernu agrotehnikas metožu ieviešanu, kas nodrošina lielā platībā rīsa rekorda ražu iegūšanu — vairāk nekā 150 centnerus no hektara.

12. **Leonidam Michailam d. Ivanovam**, Valsts krāsaino metālu instituta zinātniskajam līdzstrādniekam, Sergejam Leonida d. **Mandelštāmam**, Maskavas, J. V. Staļina vārdā nosauktā tēzuda instituta profesoram, Nikolajam Semjonam d. **Sventickim**, Valsts optiskā instituta zinātniskajam darbiniekam, Vasilijam Filipa d. **Smirnovam**, J. V. Staļina vārdā nosauktās Maskavas automobilu rūp-

nīcas spektrālās analīzes laboratorijas vadītājam, — par aparaturas izstrādāšanu un ieviešanu melno un krāsaino metālu un kausējumu spektrālās analīzei.

13. **Moisejam Jakova d. Kaganam**, Ivanam Michailam d. **Capko**, Serafimam Vasilija d. **Dobrovolskim**, organisko pusfabrikātu un krāsveļu zinātniskās pētīšanas instituta zinātniskajiem darbiniekiem, — par jaunas metodes izstrādāšanu slāpekli saturošu organisku savienojumu iegūšanai, kuriem ir svarīga praktiska nozīme.

14. **Nikolajam Alekseja d. Karjakinam**, Michailam Vasilija d. **Voropanovam**, Vissavienības elektrotehnikas instituta zinātniskajiem darbiniekiem, Vladimiram Ivana d. **Gavrilinam**, Fedoram Martina d. **Malašenko**, rūpnīcas Nr. 701 inženieriem, — par jaunu augsti intensīvu projektorogļu ražošanas procesa izstrādāšanu un tās apgušanu.

15. **Valentinam Bogdanam d. Knuņancam**, Aleksejam Ivana d. **Bobrovam**, Zinātniskās pētīšanas instituta Nr. 10 inženieriem, — par aparaturas konstruēšanu kuģu vadīšanai.

16. **Fedoram Andreja d. Koroļevam**, Maskavas, M. V. Lomonosova vārdā nosauktās valsts universitātes docentam, Nikolajam Lavrentija d. **Karasevam**, inženierkapteinim, — par metožu un aparātu izstrādāšanu tēmetā sprādziena pētīšanai.

17. **Sergejam Sergeja d. Krupenņikovam**, Jevsejam Smuļa t. **Kaminškim**, Ivanam Semjonam d. **Galkinam**, Aleksandram Zinovija d. **Cifrinovičam**, tresta „Stal” konstrukcija” inženieriem, Pēterim Alekseja d. **Montovam**, tresta „Azovstajstroj” inženierim, Markam Ivana d. **Neđužko**, Marianam Fedora d. **Maslovam**, Smagās industrijas uzņēmumu celtniecības ministrijas montāžas-metināšanas tresta inženieriem, — par celtniecības darbu metožu radikālu uzlabošanu, kas nodrošināja domēnu krāsno atjaunošanu rūpnīcā „Azovstaj” un smago metāla konstrukciju atjaunošanu Marti vārdā nosauktajā rūpnīcā un rūpnīcā „Azovstaj”.

18. **Jelizaram Vasilija d. Kuratovam**, Gorkijas, V. M. Molotova vārdā nosauktās automobilu rūpnīcas pirmās šķiras kalējam, — par automobilu detaļu kalumu izgatavošanas metodes radikālu racionalizāciju, kas nodrošina darba ražības lielu pieaugumu, produkcijas kvalitātes uzlabojumu un degvielu ievērojamu ietaupījumu.

19. **Jevdokijai Nefedijai m. Lebedevai**, Maskavas apgabala Staļinogorskā rajona kolchoza „Kombain” posminiecei, — par jaunu agrotehnikas metožu izstrādāšanu un pielietošanu, kā arī par pasaules rekordu 1944. un 1945. g. kāpostu ražas ie-

gūšanā — vairāk kā 2000 centneru no hektara.

20. **Serafimam Davida m. Levinam**, Kirilam Alekseja d. **Golbertam**, Karpova vārdā nosauktā fizikas un ķīmijas instituta vecākiem zinātniskajiem darbiniekiem, Markam Aleksandra d. **Vlasovam**, Polinai Borisai m. **Levinai**, Rafailam Azara d. **Traubem**, Glavvolframa kombināta Nr. 5 inženieriem, — par vakuma metodes izstrādāšanu un ieviešanu dzīvsudraba iegūšanai.

21. **Igoram Ivana d. Levkojevam**, Sofijai Vasilija m. **Natansonai**, Nikolajam Nikolaja d. **Sveņnikovam**, zinātniskās pētīšanas kinofotoinstituta zinātniskajiem darbiniekiem, — par jaunas receptūras izstrādāšanu fotouzņēmumiem.

22. **Nikolajam Vasilija d. Melņikovam**, PSRS Austrumu rajonu ogļu rūpniecības ministrijas pārvaldes priekšniekam, Grigorijam Maksima d. **Morgunovam**, tresta „Korkinugol” vadītājam, Michailam Jakova d. **Afoņinam**, tā paša tresta inženierim, Aleksandram Stepana d. **Cerņogovam**, „Sverdlovskugol” kombināta priekšniekam, Aleksejam Vasilija d. **Topčijevam**, Giprougļemaša inženierim, — par atklātu ogļu slāņu izstrādāšanas radikāliem uzlabojumiem, kas nodrošina darba ražības ievērojamu paaugstinājumu un ogļu iegūšanas pieaugumu.

23. **Pavlam Josifa d. Nedovesam**, zelta un platīnas rūpniecības darbiniekam-meklētājam, — par meklēšanas ierīču konstruēšanu un zelta iegūšanas metožu radikālu uzlabošanu.

24. **Borisam Kondratija d. Nečunajevam**, stachanoviešu darba metožu instruktoram biroja, kas sniedz tehnisko palīdzību Giproorgstroja uzņēmumiem, Andrejam Aleksandra d. **Kulikovam**, Lēngorstroja pārvaldes 4. celtniecības tresta mūrnieku brigadierim, Semjonam Savelija d. **Maksimenco**, tresta „Novosibirskpromstroj” mūrniekam, — par ražošanas darba metožu racionalizāciju un patērētā celtniecības metožu ieviešanu, kas nodrošināja ievērojamu darba ražības kāpinājumu, kā arī ēku un rūpniecības celtnju būves un atjaunošanas termiņu saīsināšanu.

25. **Markam Jevstafija d. Ozerņinam**, Dņepropetrovskas apgabala Verhņe-Dņeprovskas rajona kolchoza „Sarkanais Partizans” posminiekam, Cokoli Nočolevičam **Kvačachijam**, Gruzijas PSR Gali rajona Lēpina vārdā nosauktā kolchoza brigadierim, — par modernu agrotehnikas paņēmieni ieviešanu, kas nodrošināja vairāku gadu laikā augstu kukuruzas ražu — vairāk nekā 100 centneru no hektara.

26. **Aleksandram Vladimira d.**

III

Staļina premijas par izcilēm darbiem mākslas un literatūras nozarē 1945. gadā

PSR Savienības Ministru Padome nolēmusi piešķirt Staļina premijas par izcilēm darbiem 1945. gada sekojošās nozarēs:

a) MUZIKĀ

I Lieli muzikāli - sceniski un vokāli darbi (opera-balets, oratorija, kantāte)

Pirmās pakāpes premiju 100 tūkstoš rubļu apmērā:

1. **Sergejam Sergeja d. Prokofjevam**, KPFSR Nopelniem bagātajam mākslas darbiniekam, — par baletu „Pelnušķīte”.

Otrās pakāpes premiju 50 tūkstoš rubļu apmērā:

1. **Eugenam Artura d. Kapam**, Igaunijas PSR Nopelniem bagātajam mākslas darbiniekam, — par operu „Atriebības uguns”.

2. **Karam Karajevam**, Achmetam **Ģadžijevam**, — par operu „Veten” („Dzimtene”).

II Lielu instrumentāli darbi

Pirmās pakāpes premijas 100 tūkstoš rubļu apmērā:

1. **Dmitrijam Borisam d. Kabaljevskim**, P. I. Čaikovska vārdā nosauktās Maskavas Valsts Konservatorijas profesoram, — par kvartetu Nr. 2.

2. **Nikolajam Jekaba d. Mjaskovskim**, KPFSR Nopelniem bagātajam mākslas darbiniekam un P. I. Čaikovska vārdā nosauktās Maskavas Valsts Konservatorijas profesoram, — par koncertu violončellam ar orķestri.

Otrās pakāpes premijas 50 tūkstoš rubļu apmērā:

1. **Borisam Nikolaja d. Ļatošinskam**, Ukrainas PSR Nopelniem bagātajam mākslas darbiniekam un Kijivas Valsts Konservatorijas profesoram, — par ukraiņu kvintetu.

2. **Vano Ilja d. Muradeli**, — par simfoniju Nr. 2.

III Mazu formu darbi:

Pirmās pakāpes premiju 100.000 rubļu apmērā:

1. **Georgijam Vasilija d. Sviridovam**, — par trio.

Otrās pakāpes premijas 50 tūkstoš rubļu apmērā:

1. **Michailam Fabiana d. Gnesinam**, profesoram un KPFSR Nopelniem bagātajam mākslas darbiniekam, — par sonatu-fantaziju klavierēm un stīgu instrumentiem.

2. **Matvejam Isaka d. Blanteram**, — par dziesmām „Zem Balkanu zvaigznēm”, „Tālajā ceļā”, „Mana mīlotā”, „Piefrontes mežā”.

Petrovam, Maskavas augļukoku-ogulāju izmēģinājumu stacijas selekcijas nodaļas vadītājam, par jaunu augļukoku-ogulāju kultūru šķirņu ieviešanu, kas plaši izplatījušas dzīvokļos.

27. **Nikolajam Pētera d. Sažinam**, Revekal Aronam m. **Dulkinam**, Leonam Jakova d. **Krojam**, Valsts jauno, reti sastopamo metālu zinātniskās pētīšanas instituta zinātniskajiem darbiniekiem, — par sevišķi tīra bismuta iegūšanas tehnoloģijas izstrādāšanu un ieviešanu.

28. **Ksenijai Pavila m. Sarsanijai**, Gruzijas PSR Zugdidi rajona kolchoza „Ingiri” kolchozniecei par jaunas metodes izstrādāšanu tejas krūmju apstrādāšanai, kas nodrošina tejas lapu ražu vairāk nekā 11 tonnu no hektara.

29. **Pēterim Grigorija d. Sergijevam**, Marijai Georgija m. **Brachņikovai**, Georgijam Franča d. **Daučem**, Medicīnas Zinātņu Akadēmijas marilrijas un medicīniskās parazitoloģijas instituta zinātniskajiem darbiniekiem, — par jauna preparāta „Padomju grammidīns” izstrādāšanu un plašu pielietošanu arstniecības praksē.

30. **Nikolajam Antonam d. Streļčukam**, inženierapakšpulkvedim, Jurijam Nikolaja d. **Korpejevam**, inženiermajoram, Levam Moiseja d. **Rozefeldam**, inženiermajoram, — par receptūras un aparaturas izstrādāšanu degvielu kondensēšanai.

31. **Nikolajam Nikolaja d. Tichonovam**, Dmitrijam Iljas d. **Vasiljevam**, Satiksmes ceļu ministrijas militāru atjaunošanas darbu Galvenās pārvaldes inženierim, Aleksandram Spiridonam d. **Desjatņikam**, rūpnīcas Nr. 50 inženierim, — par speciālu ceļam krānu konstruēšanu, kas nodrošina dzelzceļu tiltu posmu konstrukciju montēšanas metožu radikālu uzlabošanu.

32. **Pavilam Akima d. Čaliljevam**, PSRS Zinātņu Akadēmijas Uralu filiales zinātniskajam līdzstrādniekam, Izraillam Samuilam d. **Montgaitam**, zinātniskās pētīšanas instituta Nr. 49 inženierim, — par jaunas aparaturas izstrādāšanu nogrimušu kuģu atrašanai.

33. **Konstantīnam Alekseja d. Černoglazovam**, inženierkapteinim, Borisam Alekseja d. **Neždanovam**, Kuģu būvju rūpniecības ministrijas speciālā konstruktoru biroja inženierim, — par jaunas ierīces konstrukcijas izstrādāšanu šaušanas vadiņā.

34. **Aleksandram Aleksandra d. Serņevam**, Centrālā katlu-turbīnu zinātniskās pētīšanas instituta inženierim, — par tvaika katlu pneimatiskās apkures konstruēšanu frezēšanas kudas plāksņu dedzināšanai.

3. **Levam Konstantīna d. Knipevam**, — par serenādi stīgu orķestrim.

IV Koncertmākslā

Pirmās pakāpes premijas 100 tūkstoš rubļu apmērā:

1. **Aleksandram Vasilija d. Aleksandrovam**, PSRS Tautas māksliniekam, dirigentam.

2. **Konstantīnam Nikolaja d. Igumnovam**, KPFSR Tautas māksliniekam un P. I. Čaikovska vārdā nosauktās Maskavas Valsts Konservatorijas profesoram-pianistam.

Otrās pakāpes premijas 50 tūkstoš rubļu apmērā:

1. **Aleksandram Vasilija d. Sveņnikovam**, KPFSR Tautas māksliniekam, dirigentam.

2. **Semjonam Aleksandra d. Cerņeckim**, KPFSR Nopelniem bagātajam mākslas darbiniekam, — profesoram un dirigentam.

3. **Eiřīdai Jāna m. Pakulei**, Latvijas PSR Nopelniem bagātajam mākslinieciņai - dziedātājai.

b) GLEZNIECĪBA

Pirmās pakāpes premijas 100 tūkstoš rubļu apmērā:

1. **Dmitrijam Arkadija d. Nalbandjanam**, — par J. V. Staļina ģimēni.

Turpinājums 3. lapas pusē

PSR SAVIENĪBAS MINISTRU PADOMĒ

Turpinājums no 2. lapaš

2. Arkadijam Aleksandra d. **Plasovam**, — KPFSR Nopelniem bagātajam mākslas darbiniekam par gleznu „Siena plauja”. „Plaujas laiks”.

Otrās pakāpes premijas 50 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Fjodoram Semjona d. **Bogorodskim**, — KPFSR Nopelniem bagātajam mākslas darbiniekam par gleznu „Slava kritušajiem varoņiem”.

2. Georgijam Semjona d. **Verčiskim**, — par padomju kultūras darbinieku gimeņu seriju.

c) SKULPTURĀ

Pirmās pakāpes premijas 100 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Verai Ignata m. **Muchinai**, PSRS Tautas māksliniecei, — par akademiķa A. N. Krilova ģimešni skulpturā.

2. Jakovam Ivana d. **Nikoladzem**, Gruzijas PSR Tautas māksliniekam, — par gruziņu dzejnieka - domātāja Čachruhadzes ģimešni skulpturā.

Otrās pakāpes premiju 50 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Jevgenijam Viktoram d. **Vučetižam**, — par armijas ģenerāļa I. D. Čerņachovska ģimešni skulpturā.

d) ARCHITEKTURĀ

Otrās pakāpes premiju 50 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Aleksejam Viktoram d. **Šeusevam**, akademiķim Nikolajam Vasilija d. **Gorbacevam**, tehnisko zinātņu kandidātam, Sergejam Osipa d. **Malcejam**, KPFSR Nopelniem bagātajam zinātnes darbiniekam, profesoram, Borisam Ivana d. **Jakovļevam**, tēlniekam; Nikolajam Danilas d. **Fedotovam**, konstruktoram, — par V. I. Lepina Mauzoleja iekšienes arhitektonisko izveidošanu.

e) TEATRA UN DRAMATISKAJĀ MĀKSLĀ

Pirmās pakāpes premijas 100 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Nikolajam Michaila d. **Gorčakovam**, KPFSR Nopelniem bagātajam mākslas darbiniekam un režisoram, Michailam Panteleimona d. **Boldumanam**, KPFSR Nopelniem bagātajam māksliniekam, Nikolajam Ivana d. **Bogoļubovam**, KPFSR Nopelniem bagātajam māksliniekam, Aleksejam Nikolaja d. **Gribovam**, KPFSR Tautas māksliniekam, Vasilijam Vasilija d. **Gotovecavam**, KPFSR Nopelniem bagātajam māksliniekam, — par izrādi „Flotes virsnieks” M. Gorkija vārdā nosauktajā ar Lepina ordeni apbalvotajā Karoga ordeni apbalvotajā PSRS Maskavas akadēmiskajā Dailis teātri.

2. Akakijam Alekseja d. **Horovam**, PSRS Tautas māksliniekam, Akakijam Alekseja d. **Vasodzem**, PSRS Tautas māksliniekam, Georgijam Michaila d. **Davitašvili**, Gruzijas PSR Tautas māksliniekam, — par izrādi „Lielais valdnieks” S. Rustaveli vārdā nosauktajā, ar Lepina ordeni apbalvotajā Tbilisi Valsts Dramas teātri.

Otrās pakāpes premijas 50 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Andrejam Michaila d. **Lobanovam**, KPFSR Nopelniem bagātajam mākslas darbiniekam, režisoram, Leonidam Antona d. **Majuginam**, dramaturgam, Larisai Romanai m. **Ordanskai**, māksliniecei; Vsevolodam Semjona d. **Jakutam**, māksliniekam, — par izrādi „Veci draugi” M. N. Jermolovas vārdā nosauktajā Maskavas Dramas teātri.

2. Solomonam Michaila d. **Michoelsam**, PSRS Tautas māksliniekam; Venjaminam Leva d. **Zuskinam**, KPFSR Tautas māksliniekam, Aleksandram Grigorija d. **Tišleram**, Uzbekijas PSR Nopelniem bagātajam mākslas darbiniekam, māksliniekam, — par izrādi „Freliechs” Maskavas Valsts ebreju teātri.

f) OPERAS MĀKSLĀ

Pirmās pakāpes premijas 100 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Borisam Emanuila d. **Haikinam**, KPFSR Nopelniem bagātajam mākslas darbiniekam, Sofijai Pētera m. **Preobraženskai**, KPFSR Tautas māksliniecei, Vladimiram Pavla d. **Stepanovam**, KPFSR Nopelniem bagātajam māksliniekam, Iljam Jūlija d. **Šlepjanovam**, KPFSR Nopelniem bagātajam māksliniekam; Vladimiram Vladimiram d. **Dmitrijevam**, KPFSR Nopelniem bagātajam māksliniekam, — par izrādi „Orleanas jaunava” S. M. Kirova vārdā nosauktajā, ar Lepina ordeni apbalvotajā Leningradas Valsts akadēmiskajā teātri.

Otrās pakāpes premijas 50 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Armenam Karapeta d. **Gulakanam**, Armenijas PSR Tautas māksliniekam; Michailam Arsenija d. **Tavrizianam**, Armenijas PSR Tautas māksliniekam; Šaram Mkrtiča d. **Taljanam**, Armenijas PSR Tautas māksliniekam, — par izrādi „Arīaks Otrais” A. Spendiarova vārdā nosauktajā, ar Lepina ordeni apbalvotajā Erevanas Valsts operas un baleta teātri.

2. Arnoldam Evadija d. **Marguljanam**, KPFSR un Ukrainas PSR Tautas māksliniekam; Aleksandram Vasilija d. **Preobraženskim**, Kazachijas PSR Tautas māksliniekam; Arnoldam Grigorija d. **Azrikanam**, Ukrainas PSR Nopelniem bagātajam māksliniekam; Natalijai Ivana m. **Kiseļevskai**, māksliniecei; Jefimam Aleksandra d. **Brilam**, KPFSR Nopelniem bagātajam mākslas darbiniekam, — par izrādi „Otello” A. V. Lunačarska vārdā nosauktajā Sverdlovskas Valsts operas un baleta teātri.

g) BALETA MĀKSLĀ

Pirmās pakāpes premijas 100 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Rostislavam Vladimiram d. **Zacharovam**, baletmeistaram; Jūrijam Feodora d. **Faljeram**, KPFSR Tautas māksliniekam; Pēterim Vladimiram d. **Viljamsam**, KPFSR Nopelniem bagātajam mākslas darbiniekam; Galinai Sergeja m. **Ulanovai**, KPFSR un Kazachijas PSR Tautas māksliniecei; Olgai Vasilija m. **Lepšinskai**, KPFSR Nopelniem bagātajai māksliniecei; Vladimiram Alekseja d. **Preobraženskim**, Ukrainas PSR Nopelniem bagātajam māksliniekam; Michailam Marka d. **Gabovičam**, KPFSR Nopelniem bagātajam māksliniekam; Viktorinai Vladimiram m. **Križerai**, KPFSR Nopelniem bagātajai māksliniecei, — par izrādi „Pelnrušķīte” ar Lepina ordeni apbalvotajā PSRS Valsts akadēmiskajā Lielajā teātri.

2. Agripinai Jēkaba m. **Vaganovai**, KPFSR Tautas māksliniecei, — par izcilēm sasniegumiem choreografijas mākslā.

Otrās pakāpes premiju 50 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Leonidam Michaila d. **Lavrovskim**, KPFSR Nopelniem bagātajam māksliniekam, par izcilēm sasniegumiem choreografijas mākslā.

h) MĀKSLAS KINEMATOGRAFIJĀ

Pirmās pakāpes premiju 100 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Fridriham Marka d. **Ermlelam**, KPFSR Nopelniem bagātajam mākslas darbiniekam, režisoram; Borisam Fedora d. **Čirkovam**, scenarija autoram; Abramam Kapela d.

Kolcatam, operatoram; Nikolajam Jorža d. **Suvorovam**, māksliniekam; Michailam Stepana d. **Deržavinam**, KPFSR Nopelniem bagātajam māksliniekam; Aleksandram Ivana d. **Zraževskam**, KPFSR Nopelniem bagātajam māksliniekam, — par kinofilmu „Lielais lūzums”.

Otrās pakāpes premijas 50 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Vladimiram Michaila d. **Petrovam**, KPFSR Nopelniem bagātajam māksliniekam, režisoram; Vladimiram Timofeja d. **Jakovļevam**, operatoram; Vladimiram Jevgenija d. **Jegorovam**, KPFSR Tautas māksliniekam; Alai Konstantina m. **Tarasoai**, PSRS Tautas māksliniecei, — par kinofilmu „Bez vainas vainīgie”.

2. Juseiram Gadžibekovam, PSRS Tautas māksliniekam, libretu un muzikas autoram; Rza Tachmasibam, režisoram; Nikolajam Michaila d. **Lešenko**, režisoram; Rašidam Beibutovam, māksliniekam; Leilai Džavanširovai, māksliniecei; Zade Alikperam **Guseinam**, māksliniekam; Lutafali Abdulajevam, Azerbaidžanas PSR Nopelniem bagātajam māksliniekam; Minoveral **Kalantarli**, Azerbaidžanas PSR Nopelniem bagātajai māksliniecei, — par kinofilmu „Aršin-mal-alan”.

i) CHRONIKALI DOKUMENTALĀ KINEMATOGRAFIJĀ

Pirmās pakāpes premijas 100 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Jūlijam Jēkaba d. **Raizmanim**, režisoram; Elizabetei Ignata m. **Sviļovai**, režisorei; Borisam Michaila d. **Dementjevam**, operatoram; Leonidam Boris d. **Mazrucho**, operatoram; Ivanam Vasilija d. **Panovam**, operatoram; Vladimiram Ernesta d. **Tombergam**, operatoram; Semjonam Ābrama d. **Stojanovskim**, operatoram, — par kinofilmu „Berlīne”.

2. Aleksandram Grigorija d. **Zarchi**, režisoram; Josifam Jefima d. **Cheficam**, režisoram; Irinai Frola m. **Setkinai-Nesterovai**, režisorei; Aleksandram Ivana d. **Frolovam**, operatoram; Nikolajam Sergeja d. **Dolgovam**, operatoram; Arkadijam Aleksandra d. **Kļimovam**, operatoram; Andrejam Ivana d. **Sologubovam**, operatoram; Sergejam Nikolaja d. **Fominam**, operatoram, — par kinofilmu „Japānas sagrāve”.

Otrās pakāpes premijas 50 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Iljam Pētera d. **Kopalinam**, režisoram; Aleksejam Alekseja d. **Lebedevam**, operatoram; Borisam Jēkaba d. **Pumpjanskim**, operatoram; Daņilam Aleksandra d. **Kaspi-**

jam, operatoram, — par kinofilmu „Atbrīvotā Čehoslovākija”.

2. Sergejam Andreja d. **Semjonovam**, operatoram; Borisam Konstantina d. **Makasejevam**, operatoram; Aleksandram Gavriļa d. **Ščekutjevam**, operatoram; Jurijam Viktoram d. **Monglovskim**, operatoram, — par krāsainu kinofilmu „1945. g. fizkultūristu parāde”.

j) MĀKSLAS PROZĀ

Pirmās pakāpes premijas 100 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Aleksandram Aleksandra d. **Fadejevam**, — par romanu „Jaunā gvarde”.

2. Aibekam — par romanu „Navoi”.

Otrās pakāpes premijas 50 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Valentinam Pētera d. **Katajevam**, — par stāstu „Pulka dēls”.

2. Andrejam Mārtiņa d. **Upitim**, — par romanu „Zaļā zeme”.

k) DZEJĀ

Pirmās pakāpes premijas 100 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Avetikam Sāka d. **Isakjanam** par dzejoļiem: „Manai dzimtenei”, „Lielajam Staļinam”, „Citas aicinājums”, „Mana sirds kalnu galotnēs”, „Mūsu ciņa”, „S. G. Zagjana mūžīgai piemiņai”.

2. Jakubam Kolasam — par dzejoļiem „Maļa dienas”, „Pa slavas ceļu”, „Salars”, „Iemijots ceļš”, „Manam draugam”, „Uz rietumiem”, „Zemes balss”.

Otrās pakāpes premijas 50 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Mikolam Bažanam — par poemu „Galicijas Daniels”, dzejoļi „Zvērests” un dzejoļu ciklu „Staļingradas piezīmju burtnīca”.

2. Verai Michaila m. **Inberel** — par poemu „Pulkovas meridiāns” un „Leningradas dienas grāmata” (prozā).

l) DRAMATURGIJĀ

Pirmās pakāpes premiju 100 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Borisam Andreja d. **Lavreņevam**, — par lugu „Par tiem, kas jūrā”.

Otrās pakāpes premiju 50 tūkstoš rubļu apmērā:

1. Vladimiram Aleksandra d. **Solovjovam**, — par lugu „Lielais valdnieks”.

A. KONNIKOVS

D. ŠOSTAKOVIČA DEVITĀ SIMFONIJA

Klausoties D. Šostakoviča muziku, mēs jūtam savu dvēseli savīļojamies, — te atbalsojas mūsu pārdomas, izjūtas. Tādēļ šī māksla spēj tā saistīt, valdīt. Bet komponista stila savdabība, viņa individuālā pasaules skatījuma īpatnība ne katreiz vēl mums pilnībā apjauzama, noskaidrojama.

Kaut mirkli pārskatot D. Šostakoviča jaunrades sasniegumus pēdējā gadu desmitā, mēs redzam radio darbu izcilu nozīmīgumu.

Gana nosaukt kaut trīs tādu darbus kā: 5. simfonija, kvintets un 7. simfonija. Visi šie darbi faktiski jau legāļi krievu muzikas vēsturē.

Tikai visdziļākā mēroga komponista spēkos veikt tādu sarežģītu mākslinieciskā personības veidošanās un piepildīšanās ceļu, kādu nostāigājis D. Šostakovičs, — cauri dziļiem pārdomājumiem viņš nonācis pie lielas domu un jūtu skaidrības un pilnības. 1937. gadā, pabeidzis savu piekto simfoniju, Šostakovičs rakstīja:

„Manas simfonijas temats ir personības tapšana. Cilvēks ar visiem saviem pārdomājumiem līks šī caurcaurim liriskā darba centrā. Simfonijas pirmo daļu traģiski sasprindzinātie momenti atrāsās un izlīdzinājās dzīvespriecīgā, optimistiskajā finalā.”

D. Šostakoviča I stīgu kvartets, 6. simfonija un seviski kvintets (1939.—1940. g.) apliecina jaunus sasniegumus

komponista pasaules uzskata veidošanā; izīmē jaunās linijas autora stila atšķirībā.

Šis padomju muzikas sēdēvs ir 1940. gadā ar Staļina premiju apbalvotais D. Šostakoviča kvintets — dzīvespriecīgs, gaišs un poētisks. 5. simfonijas „Fautiskās” ieskaņas, kas visam darbam piešķir traģisku raksturu, izzudušas. Mākslinieciskās patiesības izpausmē sasniegta ievērojama pilnība. Var teikt — ar savu leceres plašumu, bagāto domu risinājumu šis Šostakoviča kvintets ir arī simfonisks, vārda dzīlākā nozīmē.

D. Šostakoviča heroiskā 7. simfonija un traģiskā 8. simfonija radušās Tēvijas kara gados.

Abu darbu pamatideja: Cīņa — uzvara izteikta dabīgā patiesīgā valodā, bez pārspīlētas patētikas.

7. simfonija izskan krāšņā apoteozē, kas izraisās kā dabiskas finala noslēgums: grūtais cīņu posms pārvarēts, uzvarētāji var gaviļot. 8. simfonijā tā pati ideja savādāk izskan: pēc gigantisko cīņu vētrām aukstuma uzvara.

Ir 7. ir 8. simfonija dzīvi atbalso kara laikmeta aktuālo tematiku, nopietnā filozofiskā traktējumā. Jau miera dienas sarakstīti D. Šostakoviča 9. simfonija daudzējādā ziņā atšķiras no abām iepriekšējām.

Tā pārsteidz ar savu ievērojamo formas gatavību, orķestra krāšņumu, val-

dzina ar skaņu vieglo lidojumu un spožumu. Pirmā daļa — dzīvs, dinamiski risināts sonates alegro. Pirmais muziklais veidols — tema ar skaidri zīmētu melodiju, atgādina mocartiskās temas, izteiktas mūsdienu muzikālās izteiksmes līdzekļiem.

Harmoniju skarbums, kas ietekmējis zināmā mērā arī orķestrāciju, un valdonīgais dinamiska kāpinājuma elements piedēvē visai muzikai citādu, — vairāk nopietnu dramatisku raksturu, — kas pilnībā vairs neatbilst ekspozīcijā lecerētām.

Otrā daļa (moderato) kontrastā pirmajai nevien ar savu apvaldīto izteiksmi, bet arī ar vispārējo noskaņojumu: liegī lirisku, mazliet smeldzīgu, tomēr nekur nepārkāpjot maiga elegisma robežas.

Trejdalīgais toņa mērs un melodijas dziedosāis mierīgais raksturs dažubrīd izsauc asociācijā melanholiska valka kustības.

Otrās daļas maigajam lirismam lieliski piederās neparastā caurspīdīgā instrumentācija, kur galvenā loma ieradīta studziniekiem, spēlējot tiem dažviet ar surdīnām.

Trešā daļa (skerco): brāzmaina skaņu straume, kuras trauksmainā plūsmā izveidojas it kā „ūdens kritumi” — atkal un atkal jauni kustības kāpinātāji. Dinamiskā sprieguma līnija, nekur nepārtraukta, attīstās un aug, līdz

meistara roka to pēkšņi apstādina — simfonijas 4. daļā (largo).

Sevišķi zīmīga skerco vidusdaļa: laursolo (fanfaru stīlā) uz studzinieku auļojošā ritma fona. Ceturtā daļa (largo) ir patetisks dialogs tromboniem un tauri ar fagotu, pēdēloties studziniekiem, ir visas simfonijas centrs, emocionāli visiespaidīgākais moments. Largo nāk negaidīts, kā spīgts dinamisks un loģisks kontrasts, pretruna iepriekšējam, bet tas ir nepieciešams pretstatījums pamata tezei un spēj labi izcelt visas simfonijas lekcējo jēgu un kopuma saturu nozīmīgumu.

Kā nevilus izlauzusies nopūta jautrā bezbēdīgā brīdī pēkšņi var cilvēku plevēst daudz dziļākām un nozīmīgākām domām un jūtām, tā arī largo noskaņojums liek mums kaat mirkli iegrimt citās emocijās — tas jau mūsos mājā turpat līdzās jautrībai un nebēdībai, un pateicoties tieši tam arī gaisīgās rotālīgās noskaņas gūst savu attaisnojumu un nozīmi.

Tikpat pēkšņs un tomēr loģiski pamatots kā largo nāk 9. simfonijas finalis. Rakstīts sonates alegro formā, tas pauzē apbrīnojamo domu vienotību un dinamiskās attīstības nepartrauktu mērķtiecību — no pirmās temas sākuma taktīm (fagotam) līdz pēdējām kodas taktīm (presto).

Apbrīnojama finala tematisko materiālu stila vienība, katram tēlam paturot savu individualitāti, katrā temai

organiski izrietot no kopsakarības; valdzinoša svaigā izdoma temu apstrādājumā, saglabājot stingru un nepārtrauktu dinamiskā kāpinājuma līniju, kas kulminē reprīzē. Un, lūk, kad pēc reprīzes liekas, ka nav vairs iespējams nekāds tālāks risinājums, — skaņu plūdums piepeši pārtrūkst, to pārtrauc isa koda, kas izlieto gan tās pašas temas, tikai vētrinātā tempā (prestissimo) un ar pēkšņu skanīguma atslābumu. Šī koda lieliski noslēdz simfonijas finalu, tā spēj klausītājā izsaukt spīgtus, gandrīz jau vizuālus tēlus. Autora iecībā āķiet, it kā divi ekrāni. Tikko ar skaņām „uzrimējis” mums kūsājoša priekā vilni, liksmības augstākā sabanģojuma momentā viņš izslēdz vienu ekrānu un ieslēdz otru (koda), kur tās pašas gaviļes skan jau kā aizslēdēdamas, izgaismas tālē.

Devītajā simfonijā autors ir atsavinājies no traģiskajiem kara priekākstatiem un lāvies „kamerstila” noskaņām: priekam, temperamentīgaj jūtu kvēlei, mūdrāi bezbēdībai. Gan dažkārt pārslīd pāri arī kāda skumju, sāpju ēna, tomēr nenomācot spēcīgu dzīves prieku un drosmi. „Ja 7. simfoniju pieņemtu kā simfonisko allegro — kā pirmo daļu vairāku simfoniju ciklam, 8. simfoniju — kā andante, tad cikla trešās daļas — skerco lomu aizstāj 9. simfonija; atliek tikai sarakstīt desmito simfoniju, kas apvienos visas veselā kopumā un piepildīs līdz galam šo simfoniju ideju,” saka Šostakovičs.

PAR „MĀJAS VIESI”

Pirms 90 gadiem 1856. gada 2. jūnijā sāka iznākt latviešu nedēļas laikraksts, kuram vienu laiku posmu piekrit svarīga loma latviešu tautas nacionālās apziņas modināšanā. Runājot par Kr. Valdemaru, J. Alunanu, Kr. Baronu, Fr. Brivzemnieku, par viņu progresīvo ideju paaugstināšanu, nevaram paņemt garām «Mājas viesim». Tapat piecus gadus laikraksts «Mājas viesis» kalpoja pirmajiem tautas nacionālās atmodas idejotiem kā tribīnei, lai runātu uz masām, lai stiprinātu latviešu visplašāko masu nacionālo apziņu, un vairotu viņus vēlī pret vācu mužniecību. Gandrīz visi tie jautājumi, kādi vēlākos (70. gados) sakarā ar «Peterburgas avīzēm» iegūst svarīgu politisku nozīmi: visāda veida vāciskās aizbildniecības nomašana; cieša latviešu saistīšanās ar krievu tautu; zinātnu popularizācija, demokrātisku ideju popularizācija; kuģniecības izveidošanas problēma Baltijā, kooperācijas dibināšana, kalpu stāvokļa uzlabošana u. t. t. pirmo reizi atbalsoja «Mājas viesi» kaut arī dažreiz diezgan nenozīmīgu rakstu veidā.

«Mājas viesis» radās Krimas kara atmosfērā, pastāvot dzīvai latviešu ļaužu interesei par kara notikumiem, jo arī daudzi latvieši atradās karotāju rindās. Baltijas piekraste bija tieši apdraudēta no kara darbības. Visā Krievijā un arī Latvijā izplatījās zemnieku nemieri, kustība, klīda baumas par gaidāmajiem notikumiem, zemnieku reformām u. t. t. Laikrakstiem radās daudz lasītāju. Un tā Rīgas birģelīm, grāmatniekiem Hartknokam (vēlāk E. Plētes) radās vēlētās nopelnīt ar laikraksta izdošanu, kurā ievietots labi daudz kara ziņu. Domādama par ļaužu prātu nomierināšanu, cara valdība deva atļauju otra (pirmais bija vācu mācītāju izdotās «Latviešu avīzes») latviešu laikraksta izdošanai. Par tā redaktoru uzaicināja Ansi Leitānu. Tādā kārtā jaunais laikraksts neatradās tieši līdzšinējo latviešu aizbildni — vācu mužniecību — mācītāju rokās, kas nodrošināja labvēlīgākus apstākļus latviešu interesēm atbilstošu rakstu ievietošanai.

Kad iznāca laikraksta pirmais numurs (2. jūlijā 1856. gadā) Krimas karš jau bija beidzies. «Mājas viesim» nācās sākt ar rakstu par «Mieru» un miera laika ziņām. Protams, ka tādas apstākļos barot lasītājus ar «Latviešu avīžu» misionāru ziņām, dažādām pamācībām un dievbijīgiem pantiem «Mājas viesis» nevarēja — ja tas griebeja pastāvēt. Laikrakstam vajadzēja

dabūt tādas līdzstrādniekus, kuri spējo padarīt saistošāku saturā, lai izdevējam nebūtu jācieš zaudējumi. Un tā redaktors Leitāns sāka piesaistīt «Mājas viesim» latviešu inteligentus, progresīvos darbiniekus, kuriem savukārt vajadzēja preses organa, caur kuru varētu runāt ar tautu.

Ja «Mājas viesis» prospektā deklarēta «Latviešu avīžu» līdzīga programma (prāta cītāšana, dieva godības atzīšana, prātīga dzīvošana), tad pašas laikraksta slejas jau ar pirmajiem numuriem ieskanas agrākajā latviskājā presē nedzirdēti akordi: jāstrādā, lai «latviešus par saprātīgiem darītu», cildina latvietību, vergu un māņu saīsu ārdīšanu, dziesmo par «Latviešu biedrībām». Jau pirmajos numuros laikraksts uzsvēra latviešu un krievu lielo tuvību, ar sirsniņu runā par «tēvu zemi Krievijā», kamēr «Latviešu avīzēs» tēvzemes jēdziens allaž saistījās ar Vāciju vai Prūsiju. Gan sākumā redaktors, rakstus cenšas pieskaņot vācu mācītāju sludinātajai «debesu valstībai», bet pamazām tie paliek arvien pasaulīgāki un brīvdomīgāki. No «Mājas viesis» slejām, latviešu lasītāji uzzina patiesību par pasaules uzbūvi, par dabas parādībām, noskaidro daudzus sabiedriskus jautājumus, iepazīst ar savu un citu tautu vēsturi, iegūst atbildi uz jautājumiem kā pasaule radusies un attīstījusies. Protams, šajos rakstos vēl daudz naivitates un nepareizību, bet tie māca latviešu laudis domāt, klausu laudis izprast pasauli un savu dzīvi.

6. un 7. laikraksta numuros parādās pirmais (ja neskatu J. Rungēna jau agrāk sarakstīto, bet nepublicēto rakstu «Latviešu tautas Ebenezers») apcerējums par latviešiem un latviešu vēsturi: «Isas ziņas par to, kā latvieši cēlušies un kādi ieradumi tiem bija vecos laikos», — uzdevot kā latvieši ir leišu un krievu brāļu tauta, kas Latvijā dzīvo jau ļoti sen.

8. numurā parādās skaidri sociāls raksts — J. Alunana apcerējums par kalpiem Latvijā. Tajā autors kalpus visādi aizstāv un izteic asus pārmetumus mužniecībai un saimnieku aprindām, sacīdams, ka Latvijā «par sliem lapiem vairāk gādā, nekā par sliem gājējiem». Autors prasa kalpu dzīves apstākļu uzlabošanu, viņu skološanu, apgādāšanu ar grāmatām u. t. t.

Ar katru nākošo numuru laikraksts «Mājas viesis» iegūst sabiedriskāku seju. Kr. Barons, J. Alunans, Kr. Valdemars un citi izskaidro gan pasaulē visrūmu, gan reliģijas izcelšanos, gan

krievu zemes varenību, gan māca kopt lopus un zemi un nabaga cilvēkam būt pašapziņam — līlupis esot mazīns, bet varens gudrība: pasaka: «Caur nabaga rokām varam savu bagātību uz debesīm nest» u. t. t. Kr. Valdemars «Mājas viesis» slejas publicē pirmos rakstus par kuģniecības nozīmi latviešu tautai. Vēsture, ģeogrāfija, sabiedrisko norišu izskaidrojumi kļūst «Mājas viesi» noteicošie, kamēr dievbijības un «rātības» rakstiem ierādīta maza vieta. Nacionālā pašapziņa un progresīvo uzskatu paaugstināšana kļūst tik spriega, ka 1856. gada beigās redaktors uzdrošinās ievietot dzeju ar šādu pantu:

Latviets viņu dāvā man,
Latviets būdams lasu.
Vācu vārdus nedzird gan,
Nedz es tos ar prasu...

(Mājas viesis Nr. 21)

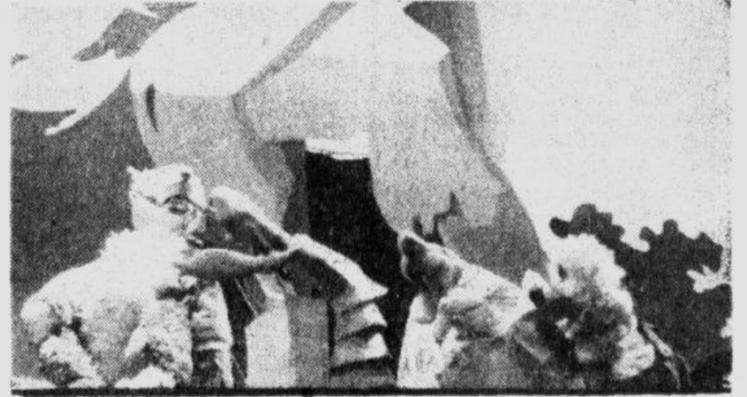
Protams, ka šāds laikraksta virziens nevarēja būt patikams Latvijā tā laika kungu šķīrai — mužniecībai un mācītājiem. Jau sākumā viņi atsacījās no līdzstrādāšanas «Mājas viesis», uzskatīdami to par nevēlamu izdevumu. Bet līdz ko laikrakstā parādījās «jaunlatvieši» (Valdemars, Alunans u. c.), agitācija pret to pieaug un beidzot izvērsās istā uzbrukumā.

«Latvijas draugu» biedrības mācītāji ar to vien galvenokārt savās sanāksmēs nodarbojās, kā apkarot «Mājas viesis». Viņi kļēdza, ka «Mājas viesis» cenšoties tautu atsvēšināt no viņas vadoņiem un pārstāvjiem, «kurinot naidu starp latviešiem un vāciešiem» u. t. t. Mužniecība un mācītāji izdara spiedienu uz laikraksta izdevēju un tā redaktoru, un pēdējie padodas. Redaktors Ansis Leitāns, būdams vāciem paklausīgs viriņš, sāk «nožēlot grēkus», vispirms noraida polemikas rakstus pret mužniecību un mācītājiem, tad par kalpiem, par brīvības cildināšanu un «bezdzeivīgu zinātni».

1860. gadā, kad «Latviešu draugu biedrība» izslēdza Leitānu no sava vīdus, viņš gailīgi izšķiras par attiecību pārtraukumu ar latviešu demokrātisko inteligenci. Alunans, Valdemars, Barons un citi atsakās no turpmākas līdzstrādāšanas «Mājas viesis» sāk meklēt citu tribīni (kāda vēlāk ir rakstu krājums «Sēta, daba un pasaule» un kops 1865. g. — Peterburgas avīzes) savukārt Leitāns «Mājas viesis» līdzstrādniekos piesaista vācu mācītājus, Herwagen un citus.

«Mājas viesis» beidz spēlēt savu progresīvo vēsturisko lomu latviešu tautas vēsturē.

J. Niedre

Aina no N. Ivanova lugas «Lācis un pele». Valsts Leļļu teatrs.

„LĀCIS UN PELE”

JAUNĀKĀ LUGA VALSTS LEĻĻU TEATRĪ

Valsts leļļu teātris mazajiem skatītājiem atkal sagatavojis jaunu izrādē. Iestudēta N. Ivanova luga bērniem «Lācis un pele», kurā darbojas dzīvnieku pasaules pārstāvji.

Skaidri pārskatāmie, pat visjaunākajiem bērniem viegli saprotamie notikumi risinās dziļi mežā. Šeit atrodas lielā gulētāja un kārūnietka lāča mitklis. Lācis dzīvo kopā ar čaklo un gudro peli, kas ar savu asprātību beigās panāk, ka kūtrajam kaimiņam jā-

A. HĀCĀTURJANS,

Staļina premijas laureāts

Latvijas muzikalā māksla

Iepazīstoties ar Rīgu — Padomju Latvijas galvaspilsētu — jūtam republikas lielo un seno kultūru. Uzcība tautas tradīcijām, nacionālās kultūras nozīmība spilgti izpaūžas Latvijas muzikalajā mākslā, ar kuru mēs pietiekami pilnīgi iepazītināmies nesen noslēgtajā Latvijas padomju komponistu savienības pirmajā plenumā.

Tautas muzikālo kultūru vislabāk apliecina nacionālo radošo spēku bagātība. Latviešu skatu mākslā mēs redzam vairākas komponistu paaudzes — sākot ar latviešu muzikas klasiķi, Pēterpils konservatorijas audzēkni, ģeniālā krievu meistara N. Rimška-Korsakova skolnieku Jāzēpu Vitolu un beidzot ar talantīgajiem jaunajiem komponistiem. Raksturīga arī latviešu muzikas žanru dažādība, kas aptver visus kompozīcijas novadus — no simfonijām un operām līdz veiklajai un instrumentālajai kameramūzikai.

Vissavienības muziku pārstāvji, kas ieradās plenumā, noklausījās Jāzēpa Mediņa, Jāņa Ivanova un Anatola Liepiņa simfonijas, Alfrēda Kalniņa operu «Banuta», Nila Grīnfelda operu «Rūta», Emīla Melngaila, Jēkaba Graubiņa, Emīla Dārziņa, Jāņa Zālīša, Jāņa Ozoliņa koradziensmas, Jēkaba Mediņa, Paulas Līcītes, Lūcijas Garūtas, Laumas Reinholdes un citu komponistu kameramūziku.

Lai arī visi šie skaņdarbi interesanti un saturīgi, sevišķi tik izcēl latviešu kora dziesmas. Šeit visspēcīgāk un vispilnīgāk izpaūžas latviešu profesionālās skaņrades sakarība ar tautiskajām muzikalajām tradīcijām. Kora dziesma Latvijā jau sen ir viena no mīlākajām tautas muzikas formām. Vēl pagājušajā gadsimtā republikā liela audzinošā nozīme bija tautiskajām dziedāšanas biedrībām, kas iesakņoja masās kora dziesmas kultūru. Tautas dziesmu apstrādājumi «a capella» jauktiem un vīru korim bija pamats nacionālajai muzikālai jaunradei, kuras sākums atzīmējams pagājušajā gadsimta vidū.

Plenuma dalībnieki ar lielu interesi noklausījās veselu kora muzikas koncertu, ar tautas dziesmu apstrādājumiem un lielām kora muzikas oriģinālkompozīcijām. Smalku polifonisko meistariību, izcilu muzikalās domas simfonismu, spožu kora «instrumentāciju» sevišķi spilgti apliecināja Jēkaba Mediņa «Cigānu kānzas», Goldiņa «Uzvaras rīts», Dārziņa «Lauztās priedes», Zālīša «Bikeris mīroņu salā» un citas kompozīcijas.

Latviešu muzikas ciešās saites ar nacionālo dziedāšanas kultūru būtiskas visiem žanriem, un tā ir viena no latviešu muzikas pievilcīgākajām īpatnībām.

No plenuma noklausītajām simfoniskajām kompozīcijām sevišķu interesi saistīja latviešu simfoniku vecākās paaudzes pārstāvja Jāzēpa Mediņa otrā simfonija un vijolkoncerts. Domas un formas skaidrība, teicamā klasisko tradīciju zināšana nostāda šos darbus par paraugu Latvijas jaunajiem komponistiem. Iepriecināja Jāņa Ivanova 5. simfonija — talantīgā jaunā komponista svaigs un oriģināls skaņdarbs.

atmet slinkums un jāstājas darbā. Lugu iestudējis režisors A. Rentovics. Viņam izdevies skaidri un reljefi izkārtot notikumu norisi, tāpēc mazie skatītāji lāča, peles un citu dzīvnieku piedzīvojumiem uz skatuves seko ar neatslabstošu interesi. Izrādē ievietas E. Ferdas iestudētas dejas. Muzikālo pavadījumu devis J. Grinbergs. Interesantu dekoratīvo veidojumu izrādē darinājis A. Burovs. Luga iestudēta krievu valodā.

Spilgta parādība latviešu muzikā ir ievērojamā vokālās un simfoniskās skaņmākslas meistara Alfrēda Kalniņa opera «Banuta». Pēc tautas vēstures leģendas labi veidotā fabula, kas ievīloj ar savu darbības dramatismu, lieliskā vokāl-koriskā operas uzbūve, kas tuvojas oratorijas stilam, ļauj uzskatīt Kalniņa skaņdarbu par visas pasaules mēroga ieguldījumu operas kultūrā. «Banutas» muzika tik izteiksmīga, ka pat latviešu valodu nesaprotot, aizrautīgi jāseko darbībai, jādzīvo līdz varoniem.

Augsta skaņraksta kultūra, fakturās skaidrība raksturo latviešu kameramūzikas kompozīcijas, starp kurām īpaši nopietnu uzmanību pelna Jēkaba Mediņa kvartets. Starp vokālās lirikas darbiem sevišķi patika P. Līcītes un L. Reinholdes meistariģi, gaumīgi un talantīgi veidotās dziesmas.

Atzīmējama jauno komponistu — Nila Grīnfelda (divu operu, kantātes un citu skaņdarbu autora) un Anatola Liepiņa (Padomju Latvijas himnas autora) darbība. Viņi cenšas ietvert muzikā mūsu šīsdiēnas tēlus un temas (Grīnfelda opera «Rūta», Liepiņa «Uzvaras simfonija»). Jānožēlo, ka latviešu muzikā vēl nepietiekami bagāta darbiem, kas atspoguļo šīsdiēnas īstenību, un tas ir lielākais latviešu komponistu radošā darba trūkums. Tiekšanās pēc vēsturiskām temām, pēc elegiskām dabas ainām, liriskām izjūtām, šķiet, ir viens no iemesliem Latvijas komponistu muzikalās domas zināmai atpalicībai. Dažiem latviešu komponistiem, starp tiem — arī jaunajiem, raksturīga pasīva sekošana tradīcijām. Bet pēc Rachmaņinova, Skrjabinas, Stravjnska, Sostakoviča, Prokofjeva, Mjaskovska grūti palikt pagājušā gadsimta lietoto kompozīcijas līdzekļu robežās. Mūsdienu komponistam vienmēr jābūt modernās muzikalās domāšanas līmenī, citādi tam būs grūti patiesi izteikt šīsdiēnas īstenību.

Latviešu komponistu biklā piešķiršanās aktualām temām izpaūžas arī tā, ka Latvijā vēl vāji attīstīta masu, sadzīves dziesma — viens no tiem muzikalajiem žanriem, kas šādiēnai visjūtīgāk atsaucas.

Lielu iepriecinājumu plenumā sagādāja iepazīšanās ar latviešu muziku — izpildītāju kultūru, kas saņņegusi augstu profesionālo līmeni. Rīgā pašlaik pastāvīgi darbojas simfoniskais orķestris, divi lielie kori — filharmonijas un radiokomitejas, divi stīgu kvarteti. Redzami mākslinieki ir E. Pakule, A. Luđiņa, A. Vāne, E. Vāne, E. Plūksna, diriģenti — L. Vigners un D. Kulkovs, vijolnieks K. Briķners un citi. Vēlams, lai šie mākslinieki apmēlētu Pademju Savienības galvaspilsētu, bet Maskavas filharmonija paplašinātu savu repertuāru — ieslēdzot tajā arī latviešu komponistu skaņdarbus.

Varonīgā eiņā Sarkanā Armija ir izglābusi skaisto Rīgu no postījumiem, ko tai gatavoja vācieši. Šodien padomju valdība rūpīgi gādā par latviešu kultūru, par tās radošajiem darbiniekiem.

(Pēc raksta «Izveistijā»)

ZINĀTNISKIE GRĀDI MĀKSLAS DARBINIEKIEM

PSRS Augstākās Izglītības Ministrijas atestācijas komisija piešķir zinātniskos grādus un nosaukumus lielākai grupai mākslas darbinieku.

Mākslas pētniecības doktora grāds piešķirts Architektūras teorijas un mākslas institūta vecākajam zinātniskajam līdzstrādniekam V. P. Zubovam — 40 darbu autoram. Savu doktora disertāciju Zubovs bija vēltījis agrīnā

Renesanses laikmeta lielākā mākslinieka Alberti arhitektūras teorijai.

Mākslas pētniecības doktora grāds piešķirts arī A. V. Lunačarska vārdā nosauktā Valsts teātra mākslas institūta profesoram B. V. Alperam, kurš nolasiņa darbu par aktieru mākslu Krievijā. Autors analizēja XVIII g. s. beigū un XIX g. s. sākumā skatuves mākslinieku darbību — no Dmitrijevskā un Pla-

viščikova līdz Močalovam, Karatiginam un Ščepkinam, kā arī raksturoja krievu teātra sabiedrisko nozīmi.

Augstākā atestācijas komisija piešķir glezniecības katedras profesora nosaukumu Latvijas PSR Nopelniem bagātajam mākslas darbiniekam L. S. Svempam — izcilam dabasskatu meistaram, kura darbi izstādīti Maskavas, Rīgas, Parīzes, Briseles, Liverpules muzejos.

AUSTRALIEŠU RAKSTNIECĪBA

Cik savādi mums tas arī neizlīkots, bet tikai gluži nesen Eiropa un ASV literārās aprindās nāca pie atziņas, ka arī Australijā pastāv savā literatūra, ka arī austrāliešiem ir savi rakstnieki.

Tācu Australijā jau tepat veselus 3 ceturspūs gadsimta pastāv savā nacionālā rakstniecība. Tā sākās XIX g. s. otrajā pusē, bet savu briedumu sasniegta 80-to gadu beigās un 90-os gados, kad gandrīz visu Austrālijas kontinentu aptvēra varena sabiedriska kustība, par zemes demokrātisku pārveidošanu. Tajā nēma daļību visplašākās iedzīvotāju masas. Sevišķi aktīvi bija strādnieki, kas sarīkoja daudzus masu streikus un izpaudās ļoti asās

eiņas formās. Socialistiskie lozungi strādniekos ieguva dziļu atsaucību, nostiprinājās strādnieku organizācijas.

Sai laikā tad arī darbojās lieliekie austrāliešu rakstnieki: O'Donas, Patersons, Adams, Ferfi Leins un Henri Losons. Losons (1867.—1922.) starp tiem ir visievērojamākais, tiklab kā talants, tā arī kā radikālu uzskatu paudējs. Lielā Tēvijās kara laikā un tagad, nodibinoties tiešiem sakariem ar Austrālijas tautām, arī padomju lasītājs guvis iespēju vispusīgi iepazīties ar austrāliešu literatūru. Henri Losons (Henry Lawson) mums jāuzlūko kā visai ievērojams mākslinieks pasaules literatūrā. Savos stāstos

(Losons rakstījis arī dzejas) viņš ar ļoti lielu izteiksmes līdzekļu eņonamiju, sniedz meistarisku savu varoņu notēlojumu, atsedz mums izmocīto Austrālijas «vienkāršo ļaužu» psihi. Losona negarīe stāsti ir īsts noveles sēdevrs. Viņa iemīļotākais panēmīns, stāstīti pirmajā personā kāda strādnieka, klaidoņa u. t. t. vārdiem. Losons raugās dzīve ar humanistisku skatu. Kā cilvēks viņš dziļi mīl savu tautu, skaidri saredz tās smagos pārdzīvojumus un ar visu savu būti darbojas tiem līdzī izcīnīt taisnīgākus, laimīgākus dzīves apstākļus. Nesen Losona stāstu izlase iznākusi krieviski, Goslitizdata apgādā.

J. Niedre

18. GADSIMTENA KRIEVU LITERĀTURA

Maskavā, bijušajā Kropotkina mājā atklāta Valsts literatūras muzeja filiāle, kurā sakopoti 18. gadsimtena krievu literatūras interesantākie eksponāti.

Atsevišķas muzeja nodālas veltītas 26 rakstnieku darbiem, tai skaitā Feofanam Prokopovičam, Kantemīram, Trediakovskim, Lomonosovam, Bogdanovičam, Sumarokovam, Heraskovam, Fonvizīnam, Kņazpīnam, Deržavinam, Radiščevam, Karamzinam.

Daudz vietas muzejā ierādīts nezināmu autoru darbiem un folklorai. Pēteris I un Jekaterīnas II laiku oriģinālās jūbu literatūras kolekcija raksturo tā laika lasītāju un tautas autoru literāro un māksliniecisko gaumi.

Muzeja galvenie eksponāti ir grāma-

tas. Apmeklētājs var redzēt visus tā laika paleogrāfijas un poligrāfijas paraugus. Tur ir pirmās, pilsoņu drukā iespiestas grāmatas (1708. g.), pirmie Lomonosova, Kantemīra, Sumarokova un viņa skolās, Deržavina, Karamzina un Dmitrijeva grāmatu izdevumi. Starp daudzajām retajām grāmatām atrodas arī Jekaterīnas II cenzūras iznīcinātais Kņazpīna «Novgorodas Vādīms».

Muzejā plaši apgaismota 18. g. s. rakstnieku darbība izdevniecībās, viņu radīšanas darba process, kā arī parādīti viņu tulkojumi un pirmie Sumarokova dzeju, traģēdiju un komēdiju izdevumi, pirmās poētiskais almanachs «Aglaja», Lomonosova izdoto mācības

grāmatu eksemplāri, satīriskie žurnāli «Trans», «Plāņa», Jekaterīnas II izdotais žurnāls — «Visādi nieki», un Karamzina — «Maskavas Žurnāls» un «Eiropas zīpotājs».

Bagātīgi apgaismota N. Novikova darbība izdevniecības laukā, — viņa «Pirmā krievu literatūras vēsture», «Krievu rakstnieku vēsturiskās vārdnīcas pieredze», «Senā krievu bibliofīka» un citas grāmatas.

Vienā izstādes zālē savākti XVI—XVIII gadsimtu Rietumeiropas rakstnieku darbu tulkojumi. Sevišķi interesanta ir F. Engēsa neizdoto piezīmi par XVIII g. s. krievu rakstniekiem fotokopija.

Kulturāras dzīve REPUBLIKĀ

GATAVOJAS MĀKSLINIECISKĀS PAŠDARBĪBAS SKATEI

29. un 30. jūnijā republikas pagastos un Rīgas pilsētas rajonos notiek republikaniskās pašdarbības skates pirmās gājieni. Mākslinieciskās pašdarbības pulciņi patlaban veic pēdējos sagatavošanās darbus.

RĪGAS PILSĒTĀ

ACP Strādnieku Centralais Klubs skatē piedalīties ar vokālu ansambli, stīgu orķestri, deju kolektīvu un dramatisko kopu. Koklētāja A. Jūsmīna vadībā noorganizēti arī koklētāju ansambļi. Kluba dramatiskā kopā uzvedīs Ed. Vulfa komediju «Līnis mūrdā» un A. Upiša «Kad tas kungs paklausa».

Tekstilfabrikas «Merino» kolektīvs parādīs režisora Garfunkela vadībā iestudēto V. Grēviņa viencēlienu «Interesants gadījums» un dziesmu spēli «Ar siltiem vējiem».

RĪGAS APRINĶI

Vislabāk skatei gatavojies Ādažu pagasts, kur darbojas trīs tautas nami. Pagasta dramatiskie kolektīvi uzvedīs trīs A. Brodeles viencēlienus.

VILĀKĀ

Vilakas pilsētās skolotāja Logina vadībā skatē gatavojies Ed. Vulfa komediju «Līnis mūrdā» un A. Upiša «Ragana», bet pagastu kolektīvi rādīs skatu «Labā kaimiņiene». Kori izpildīs padomju komponistu darbus un tautas dziesmas. Pavisam aprinķī darbojas 11 dramatiskie kolektīvi, 10 kori, 9 orķestri un vairāki deju kolektīvi.

RĒZEKNE

Rēzeknes aprinķī viens no labākajiem ir Bukmuižas pagasta pašdarbības pulciņš, ko vada Spalviņš. Pulciņa dramatisks kolektīvs skatē sniegs V. Grēviņa viencēlienu «Interesants gadījums».

MADONĀ

Vietalvas pagasta mākslinieciskās pašdarbības pulciņa dramatiskā kopā 29. jūnijā skatē rādīs J. Raiņa lugas «Pūt, vējņi» iestudējumu. Skatei rosīgi gatavojas arī Sausnējas pagasta pulciņš, kurā 23 dalībnieki.

KULDĪGĀ

Kuldīgas aprinķī pašdarbības skatei vislabāk gatavojies Padures, Rendes, Graiķu, Ivandes un Zvārdes pagastu mākslinieciskās pašdarbības pulciņi. Gatavojoties skatei, šie pulciņi bija iesaistījušies socialistiskajā sacensībā par labāku repertuāra sagatavošanu.

JELGAVĀ

Ukru pagasta dramatiskā kopā pašdarbības skatē sniegs A. Upiša viencēlienu «Ragana» iestudējumu. Režiju vada skolotāja Pūrmale. Vīriešu dubultkvartets dziedās latviešu komponistu un tautas dziesmas.

Teteles pagasta dramatiskā kopā iestudējusi A. Upiša komediju «Dzimumdienas rītā». Kori dziedās padomju komponistu un tautas dziesmas.

Bēnes pagasta pašdarbības pulciņš izrādīs A. Upiša viencēlienu «Nannīņa». Režiju vada M. Valdmāne.

JEKABPILĪ

Skatei labi gatavojies apvienotais Rītes un Neretas pagastu koris dirigenta Vasiļevska vadībā. Rosīgi strādā arī Jaunjelgavas Tautas nama pašdarbības kolektīvs, kas skatē piedalīsies ar Raiņa lugu «Pūt vējņi», tautiskām dejām, deklamācijām un dziesmām.

VALMIERĀ

Rūjienas tautas nama dramatiskā kopā režisora Fr. Rodes vadībā iestudējusi divas lugas — J. Raiņa «Pūt, vējņi» un A. Brodeles viencēlienu.

LIEPĀJAS MUZIKĀLI-DRAMATISKAIS TEATRS NOSLĒDZ SEZONU

Pēc ražīga un spraiga gada darbības Liepājas muzikāli-dramatiskā teatras mākslinieki 1. jūlijā noslēdz sezonu. Nepilna gada laikā teatris sniedzis desmit dažādus inscenējumus.

Izrādītas trīs drāmas: A. Ostrovska «Mežs», R. Blaumaņa «No saldenās pudeles» un Dž. Pristli «Ieradies inspektors». So lugu galvenajās lomās debitēja daudzi jauni spēki, kas pierādīja sevi par labiem skatuves māksliniekiem. Operu uzvedumos blakus vecajiem spēkiem ar labiem panākumiem debitēja arī jaunie: M. Fišers un A. Tīlers. Jauns spilgts operetes talants veidojās T. Dāves personā. Viņas veidotā Silva rādīja, ka nākotnē, cītīgi strādājot, viņa neapšaubāmi izvirzīsies par vienu no mūsu labākajiem

operetes māksliniekiem. Arī A. Zvaigule-Fišere savā jaunajā debijā, Aleksandrova operētē «Kāzas Maļinovkā» rādīja ļoti pārdomātu spēli un dziedājumu. Ne tik daudz progresējis balets. Atzīmējamas O. Vaškeviča un O. Kizimova, kuras klasiskā baletā sasniegušas jau vidēju līmeni. Daudzas jaunas baleta mākslinieces gatavo Liepājas muzikāli-dramatiskā teatra baleta studija.

Jauno sezonu Liepājas Muzikāli-dramatisks teatris atklās 15. augustā ar Kalmaņa opereti «Marica» R. Blūma režijā un R. Bunkas muzikālajā vadībā, kam sekos Čaikovska opera «Jevgeņijs Oņegins», Verdi «Aida» un «Traviata». No drāmas izrādēm teatris sniegs M. Gorkija «Barbarus» mākslinieciskā vadītāja K. Pieša vadībā. Repertuārā uzņemta arī A. Grigūļa luga «Uz kuru ostu?», K. Simonova «Zem Pragas kastaņiem» un Goldoni komedija «Spītnieces precības».

VALSTS DRAMAS TEATRA VIESIZRĀDES VENTSPILĪ

Ventspilī ar divām izrādēm viesojās LPSR Valsts Dramas teatra aktieru grupa, uzvedot Tautas rakstnieka Andreja Upiša komediju «Peldētāja Zuzanna».

Abas izrādes bija kupli apmeklētās. Skatītāji galvas pilsētas māksliniekus sumināja ilgiem aplausiem. Ventspilī Dramas teatra aktieri ieguva sev un teatra mākslai daudz jaunu cienītāju.

VENTSPILS VALSTS MUZEJS

Jūnijā sākumā Ventspilī vienā no vecākajām celtņēm atvērta jauniekārtotais Ventspils valsts muzejs.

Muzejā ir mākslas, dabas zinātņu, etnogrāfijas un arheoloģijas, jūrniecības un zvejniecības nodaļas. Padomā organizēt arī revolūcijas nodaļu, kuras iekārtošanu pagaidām kavē eksponātu trūkums.

Mākslas nodaļā izstādīti septiņu autoru darbi — pavisam 37 gleznas. Labākās no tām ir: A. Sulca — «Pēdējais rīts Daugavpilī» — kur atēlota vācu iebrucēju tuvošanās Daugavpilij, un G. Leskinoviča — «Ceļš», kurā smagās krāsās un vienkāršos zīmējuma vilcienos raksturīgi parādīts veca darba cilvēka drūmais dzīves vakars kapitalistiskajā pasaulē. Skatītāju iepriecina Z. Kupšes «Kirgīzu kapi» un «Baikals».

Daudz interesantu eksponātu izstādīts arī jūrniecības un zvejniecības, dabas zinātņu un etnogrāfijas nodaļās.

Michaila Ivanoviča Kaljina nāves gadījumā muzejā iekārtota Kaljina dzīvei veltīta vitrīna.

KONCERTU SARĪKĀJUMI VENTSPILĪ

Valsts Filharmonijas Kurzemes nodaļa bija sarīkojusi latviešu dziesmu un muzikas klasiķiem veltītu vakaru. Piedalījās Millija Liepiņa (liriskais soprans), Viesturs Bišers (klavieres) un Radiofona aktieris Leons Liepa.

Nesen Ventspilī arodbiedrību Centrālajā klubā viesojās Baltijas kara apgabala Sarkanarmiešu dziesmu un deju ansambļi. Ansambļa koncerta programā bija padomju komponistu, krievu tautas un sarkanarmiešu dziesmas, satīra, humors, kā arī sarkanarmiešu un tautas dejas.

Ansambļa mākslinieciskais vadītājs A. Pīchade un galvenais dirigents J. Abramsis kopā ar ansambli guva nedalītu ventspīlnieku un karavīru atsaucību.

MAKSĪMAM GORKIJAM VĒLTĪTA IZSTĀDE

Sarkanās Armijas Apgabala Virsnieku Namā sarīkota Maksima Gorkija

dzīvei un darbībai veltīta izstāde. Izstādē divi stendi: «Gorkijs — lielais krievu rakstnieks» un «Pa Gorkija dzīves vietām». Abos stendos novietoti foto uzņēmumi, gleznu reprodukcijas, dokumenti stāsta par Gorkija dzīves gaitām un darbu. Turpat atsevišķās vitrīnās izstādītas Gorkija grāmatas un literatūra par viņu.

RĪGĀ CELS PIEMINEKLI TAUTAS DZEJNIEKAM RAINIM

Latvijas PSR Ministru Padome nolēmusi celt Rīgā pieminekli Tautas dzejniekam Rainim. Arhitekturas lietu pārvalde pie Latvijas PSR Ministru Padomes uzdots izstrādāt Raiņa pieminekļa projektu divos variantos. Pēc viena variantā piemineklis atrastos trijstūra laukumā, Brīvības bulvāra un Tērbatas ielas stūrī (Tieslietu ministrijas ēkas priekšā), pēc otra variantā — laukumā Valsts Operas un baleta teatra priekšā.

JAUNA IZSTĀDE

Tuvākajās dienās Arhitektūras pārvalde atver arhitektūras pieminekļu, labāko projektu, mākslas rūpniecības izstrādājumu un būvmateriālu izstādi.

Arhitektūras pieminekļu nodaļā izstādīti interesanti vēsturiski foto uzņēmumi, skices, projekti un skulptūras: senlatviešu ēkas, Rīga 17. un 18. gadu simtēni utt.

Interesanta ir Rīgai veltītā izstādes nodaļa. Te redzams arī Rīgas makets, kas veidots sakarā ar Latvijas galvaspilsētas 700. gadadienu.

Kombināts «Māksla» izstādījis dažādas skulptūras, gleznas, koka un metāla izstrādājumus. Atsevišķās nodaļās redzami mēbeļu, audumu un tēpu paraugi, dažādu fabriku — piemēram «VEP» — mākslinieciski darināti izstrādājumi.

Vairākas nodaļas veltītas individuālajai celtniecībai. Te redzami individuālo namu projekti un maketi, kā arī būvmateriālu paraugi.

OPERETES UZVEDUMS SALDŪ

Saldus Kultūras nama dramatiskā kopā režisora Kļavas iestudējumā nesen uzveda J. Alunāja opereti «Muceniece» un muceniece».

LIEPĀJAS TEATRA REPERTUĀRS

Liepājas Muzikāli dramatiskā teatra repertuārā patlaban ir šādi iestudējumi: Z. Bizē opera «Karmena», E. Kalmana «Silva», G. Pučņi «Toska», R. Blaumaņa luga «No saldenās pudeles», A. Ostrovska «Mežs», Dž. Pristli «Ieradies inspektors» un V. Aleksandrova operete «Kāzas Maļinovkā».

JAUNUZVEDUMS LIEPĀJĀ

Liepājas Arodbiedrību Centrālā klubā dramatisks kolektīvs nesen uzveda jauniestudējumu — Afinogenova triscēlienu lugu «Aprīlis». Režiju vadīja Muzikāli dramatiskā teatra aktieris Ed. Sirmais.

Galvenās lomas tēloja: zinātnieku Vasiļiju Okajanovu — J. Rudzenorģa, viņa mazmeitu Mašu — E. Kovārņa, ārstu Tumanski — A. Krūza, dziedāšanas skolotāju Ninu Aleksandrovnu — A. Bobkovska, inženieri Leonidu Borisoviču — O. Locenieks.

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU SAVIENĪBĀ

Jāņa Grota dzeja

Viena no beidzamajām Rakstnieku Savienības sanāksmēm bija veltīta Jāņa Grota dzejai. Plašā referatā Ignats Muiznieks analizēja Jāņa Grota mākslinieka attīstības ceļu no pirmajiem cietuma dzejoļiem (1920.—21. g.) līdz viņa pēdējai grāmatai «Rīta stundā», kas iznāca 1946. g. Patlaban Jānis Grots ir viens no aktīvākajiem vecākās paaudzes latviešu padomju dzejniekiem. Ielākā daļa viņa pēdējā laika dzejoļu atsauca uz tām parādībām, kas ir vis latviešu tautas uzmanības centrā — celtniecību un dzīves atjaunošanu.

Debatēs piedalījās K. Aizpurs, E. Damburs, J. Plaudis, J. Grants, A. Čaks, K. Kraulīns.

VAPP GRĀMATU APGĀDS redakcijai piesūtījis šādus izdevumus

Maksims Gorkijs «Toms Gordejevs», tulkojusi Elza Egle; Rudolfs Blaumanis «Spīņņoks», stāsts (X klasei); E. Birznieks-Upītis «Zvēri zooloģiskajā dārzā», ilustrējis I. Zeberinš; «Tiesas prāva par vācu fašistisko iebrucēju ļaundarbību Latvijā, Lietuvā un Igaunijā» Padomju Socialistisko republiku teritorijā; «Sudebnij process po delu o zlodejanijah nemecko-fašistskih zahvatčikov na territorij Latvijskoj, Litovskoj i Estonskoj SSR»; J. Kalnberziņ «O pjatiletņem plane vosstanovļevija i razvitija narodnogo hozjajstva SSSR i Latvijskoj SSR na 1946.—1950. g. g. i zadačah partijnih organizacij» respublikai; V. I. Leņins «Referats par darbu uz ļaukiem KK(b)P VIII kongresā 1919. g. 23. martā»; J. Staļins «Oktobra revolucija un krievu komunistu taktika», priekšvārds grāmatai «Ceļš uz oktobri»; J. Staļins «Par darbu uz ļau-

Arzemes

Maksima Gorkija nāvesdienas atcere ārzemēs

Visa kulturalā pasaule atzīmēja lielā rakstnieka — cīnītāja un humanista, Maksima Gorkija nāves desmito gadadienu — 18. jūnijū.

Visa Polijas prese bija ievietojuši rakstus par Maksimu Gorkiju un viņa ģimētnes. Laikraksts «Recz Paspolita» rakstīja: «Gorkijs nenodarbojās tikai ar literatūru. Viņš bija pionieris arī izglītības laukā. Viņš pulcēja ap sevi iesācēju rakstniekus. Kad krievu tauta nodibināja savā zemē strādnieku varu, Gorkija balss ieskanējās kā lielās patiesības balss par revolūciju, kā balss, kas izlauzās cauri pasaules reakcijas blokadei. Lielais rakstnieks kļuva par aktīvu jaunās dzīves cēlēju, par jaunās literatūras un tās jauno spēku organizatoru un vadītāju, par jaunu tautu audzinātāju.»

Belgradē, Serbijas zinātņu akadēmijas un Belgrades universitātes rīkotajā Gorkija atceres vakarā piedalījās Dienvidslāvijas Federatīvās Tautas Republikas Tautas Skupščinas priekšsēdētājs Ribars, tautību vecās priekšsēdētājs Simičs, ministri, armijas pārstāvji, sabiedriskie, politiskie un kultūras darbinieki, zinātnieki un pilsētas iedzīvotāji. Referātu par M. Gorkiju lasīja rakstnieki Petrovičs un Leļičs.

Maķedonijas galvaspilsētā Skoplē atceres sanāksmi bija sarīkojusi Maķedonijas — Padomju Savienības kulturalās sadarbības biedrība kopā ar aktieru savienību. Sanāksmē piedalījās redzami politiskie un sabiedriskie darbinieki.

Maksima Gorkija atceres sanāksmes notika arī citās Dienvidslāvijas pilsētās.

Lielā rakstnieka piemiņu plaši atzīmēja arī Bulgārijas sabiedrība. Ar Bulgārijas rakstnieku savienības iniciatīvu nodibināta speciāla komiteja, kas organizē Gorkija piemiņai veltītus literārus vakarus. No 23. līdz 30. jūnijam visā valstī izsludināta «Gorkija nedēļa». Ievērojamākie Bulgārijas rakstnieki apbraukā provinces pilsētas, kur lasa referātus par Gorkiju. Visa Bulgārijas prese ievietojuši plašus Gorkijam veltītus rakstus.

Lielākās Norvēģijas avīzes ievietoja A. M. Gorkija piemiņai veltītus rakstus, kuros uzsvera lielā krievu rakstnieka milzīgo nopelni pasaulē literatūrā. «Gorkija nāve, — raksta avīze «Verdens gang», — bija milzīgs zaudējums visai pasaulei. Viņš bija 19. g. s. lielo krievu rakstnieku cēlējs.»

— C H R O N I K A —

Krievu literatūras muzejs

Maskavā, mājā, kur piedzimis P. A. Kropotkins (Kropotkina ielā 26-a) atvērta Krievu literatūras muzejs. Muzejā savākti pāri par pusotra tūkstoša eksponātu, kas rāda krievu literatūras galvenos attīstības etapus. Patlaban iekārtota 13. gadsimta literatūras nodaļa.

Jauns teatris Maskavā

Ar Michaila Svetlova lugas «Brandenburgas vērti» izrādī Maskavā sāka darboties Valsts Kinoaktiera teatris pie PSRS Kinematogrāfijas Ministrijas. Lugu iestudējis Staļina premijas laureāts B. Babočkins. Teatra kolektīvā — ievērojamākie padomju kino aktieri: L. Orlova, M. Ladigina, N. Alisova, N. Kručkova, P. Ajeņikovs, B. Andrejevs u. c.

Vachtangova teatra repertuārs

Vachtangova vārdā nosauktā teatra 1946. gada otrā pusgada repertuārā uzņemtas šādas jaunas lugas: Gerassimova «Divas laimes», Sofokla «Elektra», V. Solovjova «Uzvaras nosēpums» un A. Korneičuka «Apcieņojiet Zvonkovoju».

1946. gada otrā pusē teatris sāks iestudēt vēl divas lugas — A. Fadejeva «Jauno gvardi» un V. Sekspira «Jautrās vindzoretēs». So lugu izrādes notiks 1947. gada sākumā.

Centrālajā Bērnu teatī

Maskavas Centrālajā Bērnu teatī 3. g. otrā pusē savam mazajiem skatītājiem izrādīs trīs jaunas lugas: Sapovalenko «Divi voluntieri», Michalkova «Specials uzdevums» un Maršaka «Kaķu nams».

JAUNS IZDEVUMS

Latvijas K(b)P CK propagandas un agitācijas daļa ar š. g. jūnija mēnesi sāks izdot «Agitatora bloknotu» latviešu un krievu valodā. Pirmā numura saturā: VK(b)P Centrālās Komitejas, PSRS Ministru Padomes un PSRS Augstākās Padomes Prezidija ziņojums par Michaila Ivanoviča Kaljina nāvi, V. M. Molotova ziņojums padomju preses pārstāvjiem par Ārlietu Ministru Padomes Parizes apsprie-

Avīze «Aftenposten» atzīmē, ka Gorkijs bija izcilākais 20. g. s. rakstnieks un ka viņa māksla bija veltīta «plašai darba ļaužu masu labklājībai». Gorkija mākslas lielumu uzsver arī avīze «Arbeiderbladet».

Atzīmējot A. M. Gorkija nāves desmito gadadienu, Itālijas-PSRS kulturalās sadarbības biedrība Romā 18. jūnijā bija sarīkojusi lielā krievu rakstnieka piemiņai veltītu vakaru. Vakara piedalījās Itālijas sabiedriskie un kultūras darbinieki. Referātu par Gorkija rakstnieka darbību lasīja profesors Enriko Damiani. PSRS sūtniecības padomnieks Itālijā B. Martinovs raksturoja Gorkiju kā cīnītāju par tautas brīvību un demokrātiju, pret fašismu un karu un kā italiešu tautas draugu.

Pēc tam vakara dalībnieki noskatījās itāļu filmu par Gorkija bērību.

Itālijas-PSRS kulturalās sadarbības biedrība Romā atklāj Gorkija dzīvei un darbam veltītu izstādi.

Ari Vīnes prese plaši atzīmēja Maksima Gorkija nāvesdienas atceri. Lielākās avīzes un žurnāli bija ievietojuši rakstus par lielā rakstnieka dzīvi un darbu, kā arī viņa fotogrāfijas.

Iranā M. Gorkija piemiņas vakars bija sarīkots 18. jūnijā, VOKS Kultūras namā. Lielā krievu rakstnieka piemiņu godināt bija ieradusies Irānas valdības locekļi, dzejnieki, rakstnieki, zinātnieki, žurnālisti, strādnieki un kalpotāji. Vakara piedalījās arī PSRS sūtnis Iranā b. Sadičkovs un sūtniecības darbinieki.

Atklājot piemiņas sanāksmi, Irānas PSRS Kulturalās sadarbības biedrības literatūras sekcijas priekšsēdētājs profesors Hehmats atzīmēja Gorkija mākslas milzīgo ietekmi pasaules literatūrā attīstībā un isi pastāstīja par sekcijas darbību Gorkija darbu popularizēšanā Iranā.

Pēc tam par Gorkija dzīvi un literāro darbību referātu lasīja Kerims Kešavars. Pēc referāta Teheranas aktieri nolāsija vairākus persiešu valodā tulkotus Gorkija darbus.

Noslēgumā sapulcējušies noskatījās kinofilmu «Manas universitātes».

Avīze «Friheten» publicējis Norvēģijas aktieru savienības rezolūciju, kas adresēta valdībai. Aicinot Norvēģijas valdību pārtraukt visus sakarus ar Franko, rezolūcija uzsver, ka fašisms Spānijā «ir draudīgs drošībai, mieram un tautu nākotnei».

N. P. Osipova vārdā nosaukts orķestris

Mākslas lietu komiteja pie PSRS Ministru Padomes nolēmusi Valsts krievu tautas orķestri nosaukt N. P. Osipova vārdā.

Nikolajs Osipovs — izcilis krievu tautas muzikas zinātnis un pazīstams baletlaikās virtuozs. Tēviņas kara gados viņš organizēja krievu tautas orķestri, kas viņa vadībā izveidojās par spēcīgu māksliniecisku kolektīvu.

Atjaunots Mākslas muzejs Terbatā

Atjaunots un sācis darboties Terbatas Mākslas muzejs. Izstādīts daudz vērtīgi īgaunu tiešojās mākslas meistaru darbi: mākslinieka Koorta dabaskati, Veicenberga skulptūra «Hamlets», Anta Laikma portreju sērija, Sogrita, Paavika, Hoide u. c. mākslinieku frontes zīmējumi.

Padomju muziķi Čehoslovākijā

Starptautiskajā muzikas festivālā, kas nesen notika Pragā, piedalījās arī pazīstamie padomju muziķi — vijolnieks Davids Oistrachs un pianists Levs Oborins, kuri ar savu virtuozu izpildījumu vērsa uz sevi Čehoslovākijas galvas pilsētas plašās muzikas sabiedrības uzmanību.

Daugavpils teatris Lietuvā

Daugavpils Krievu drāmas teatris izbraucis uz Lietuvu PSR, kur sniegs vairākas viesizrādes «Kaunā, Mariampolē, Viļņā un citās republikas pilsētās. Lietuvā teatris uzturēsies līdz jūlija beigām.

Atgriezoties Daugavpilī, teatris uzvedīs jauniestudējumu — K. Simonova lugu «Zem Pragas kastaņiem».